

Socialnämnden

Tid: Tisdagen den 14 maj 2019 klockan 13:00

Plats: Sessionssalen, Juneporten, Jönköping (grupprum Trapp finns tff)

Ledamot som inte kan närvara kontaktar själv ersättare.

För kännedom sänds kallelsen ut även till ersättarna som har rätt att närvara vid sammanträdet.

Ärenden	Diarienummer	Hålltider
Kategori		
1 Upprop		
2 Protokollets justering månd. den 20 maj, receptionen, Juneporten Protokollet e-postas för granskning. Justerare: Joakim Dahlström (alt. Mona Milton el. Anna Nordenankar)		
3 Fastställande av dagordning		
4 Serveringstillstånd; Nordic Restaurant Concept Aktiebolag (Panamigas) Jönköping, Nytt tillstånd Omedelbar justering <u>Föredragande:</u> Ida Jerdmyr, 4-6		13:00-13:30
5 Serveringstillstånd; Odd Fellow i Jönköping, GEU (Gemensamma (Odd Fellow i Jönköping) Jönköping, Nytt tillstånd Omedelbar justering		
6 Serveringstillstånd; HL restaurang i Jönköping AB (Kennys Thairestau- rang) Jönköping, Frågan om yttrande med anledning av aktbilaga 1 i mål 56- 19 Omedelbar justering		

7	Jämförande kartläggning vad gäller kostnadsutvecklingen inom LSS
<u>Föredragande:</u> Nils Zadik	Sn/2019:51	13:30-13:50
8	Månadsrapport april 2018, fördjupad
<u>Föredragande:</u> Greger Kjellman	Sn/2019:3	13:50-14:20
14:20 Paus
9	Händelsehantering, kvartalsrapport januari – mars 2019
<u>Föredragande:</u> Fatima Bergendal	Sn/2019:50	14:40-15:00
10	Informationsärende:
Myndighetssektionen
<u>Föredragande:</u> Susanne Lilja
Andersson		15:00-15:20
11	Åtterrapporering av uppdrag efter projekt Fri ledsagning
<u>Föredragande:</u> Susanne Lilja
Andersson, Sandra Fagerberg	Sn/2019:46	15:20-15:40
12	Chefstäthet	Sn/2019:54	
13	Yttrande över Kommunövergripande program mot våld i nära relation	Sn/2019:40	
14	Finansiering av system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter	Sn/2019:17	
15	Informationsärende: Nytt inom förvaltningen		
16	Meddelanden		
17	Anmälan av delegationsbeslut		
18	Godkännande av förrättningar		
19	Övrigt		

Elin Rydberg
Ordförande

Kristina Forsberg
Sekreterare

Jämförande kartläggning vad gäller kostnadsutvecklingen inom LSS Sn/2019:51 700

Sammanfattning

Kommunrevisionen har under 2018 rapporterat att förvaltningens kostnader skulle vara högre än genomsnittet i riket. Med anledning av dessa iakttagelser fick förvaltningen i uppdrag att utreda kommunens kostnader för LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) i syfte att kunna jämföra kostnadsläget med andra kommuner.

Enligt socialnämndens verksamhetsplan för 2019, ska uppdraget redovisas för nämnden i maj månad.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-04-28

Rapport kring personlig assistans, daterad 2019-02-10

Förslag till socialnämnden

- Redovisad analys avseende kostnadsutveckling inom funktionshinderomsorgen med fokus på personlig assistans, godkänns.

Stefan Österström
Tf Socialdirektör

Greger Kjellman
Ekonomichef

Beslutet expedieras till:

Kommunstyrelsen
Stadskontoret
Ledningsgruppen
Kommunrevisionen

Socialförvaltningen		2019-02-10
Projekt och verksamhetsutveckling	reviderad	2019-02-20
Nils Zadik		2019-02-24
Tel 070-3293335		

En analys av funktionshinderomsorgen med särskilt fokus på personlig assistans.

Uppdraget

Uppdraget från den av KS utsedda styrgruppen för att följa Socialförvaltningens ekonomi lyder; Jämförande analys med andra kommuner gällande kostnader för personlig assistent. Undertecknad har tagit sig friheten att utöka uppdraget till att gälla insatser inom funktionshinderomsorgen då personlig assistans ingår som en del i helheten av möjliga insatser. Initialt sker uppföljningen ur ett helikopterperspektiv.

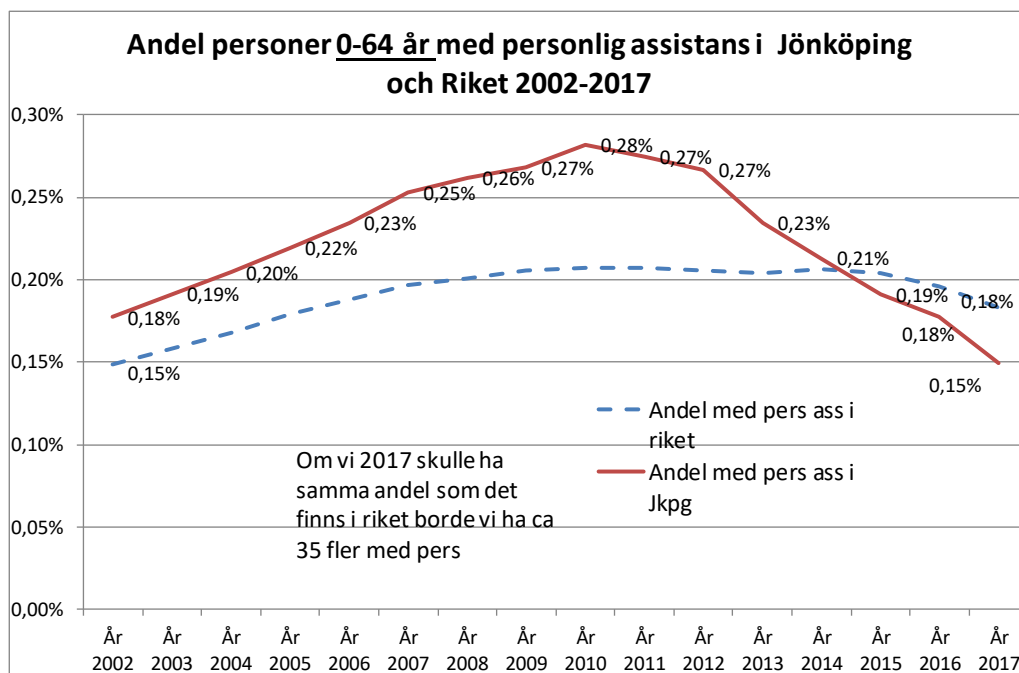
I uppdragshandlingen framgår också att kommunens revisorer muntligen framfört att det finns indikationer på att Jönköpings kommun är generös vad gäller tillämpningen av LSS. En fråga som undertecknad ställer sig är om det är LSS eller de totala insatserna för målgruppen som åsyftas.

Utveckling av personlig assistans enligt SFB (LASS) i riket, i länen, i 9-kommunerna och i länets kommuner

År	Riket	Jönköping
År 2002	11 035	173
År 2003	11 759	188
År 2004	12 544	202
År 2005	13 393	219
År 2006	14 146	237
År 2007	14 896	258
År 2008	15 274	270
År 2009	15 748	278
År 2010	15 932	294
År 2011	15 967	288
År 2012	15 892	281
År 2013	15 866	249
År 2014	16 158	228
År 2015	16 142	206
År 2016	15 691	194
År 2017	14 866	166

Som framgår så har antalet i Jönköping minskat med ca 130 personer mellan högsta nivån 2010 till 2017. Detta motsvarar en minskning med ca 45%. I riket totalt har minskningen varit ca 8% mellan den högsta nivån 2014 och 2017.

En jämförelse kan också göras utifrån andelen personer av befolkningen som har insatsen och då erhåller vi följande:

Utifrån ovanstående kan konstateras att andelen som har personlig assistans enligt SFB är betydligt lägre 2017 i Jönköping än motsvarande andel för riket. Om Jönköping skulle följa riket så borde antalet med assistans vara ca 35 fler än idag. Sannolikt är det så att försäkringskassans omprövningar har genomförts i Jönköping men inte i samma utsträckning i resten av riket.

För att följa utvecklingen i landet har en sammanställning gjorts över samtliga län för 2017 och för 2010. Följande erhålls:

Utvecklingen över antalet personer med pers ass enl SFB i riket							
Län	Antal personer			Befolkning totalt		Andel med pers ass	
	År 2017	År 2010	Förändring	År 2017	År 2010	År 2017	År 2010
Stockholms län	3 068	3 143	-2,4%	2 308 143	2 054 343	0,133%	0,153%
Uppsala	508	462	10,0%	368 971	322 500	0,138%	0,143%
Södermanland	509	527	-3,4%	291 341	270 738	0,175%	0,195%
Östergötland	664	737	-9,9%	457 496	429 642	0,145%	0,172%
Jönköpings län	472	724	-34,8%	357 237	336 866	0,132%	0,215%
Kronobergs län	248	335	-26,0%	197 519	183 940	0,126%	0,182%
Kalmar län	362	411	-11,9%	243 536	233 536	0,149%	0,176%
Gotland	101	136	-25,7%	58 595	57 269	0,172%	0,237%
Blekinge	205	251	-18,3%	159 371	153 227	0,129%	0,164%
Skåne län	1 943	1 954	-0,6%	1 344 689	1 243 329	0,144%	0,157%
Hallands län	376	452	-16,8%	324 825	299 484	0,116%	0,151%
Västra götlands län	2 492	2 453	1,6%	1 690 782	1 580 297	0,147%	0,155%
Värmlands län	463	482	-3,9%	280 399	273 265	0,165%	0,176%
Örebro län	450	463	-2,8%	298 907	280 230	0,151%	0,165%
Västmanlands län	402	388	3,6%	271 095	266 138	0,148%	0,146%
Dalarna	556	605	-8,1%	286 165	277 047	0,194%	0,218%
Gävleborgs län	484	581	-16,7%	285 637	276 508	0,169%	0,210%
Västernorrland	396	415	-4,6%	245 968	242 625	0,161%	0,171%
Jämtlands län	171	217	-21,2%	129 806	126 691	0,132%	0,171%
Västerbotten	406	530	-23,4%	268 465	259 286	0,151%	0,204%
Norrbotten	603	664	-9,2%	251 295	248 609	0,240%	0,267%
Totalt	14 879	15 930	-6,6%	10 120 242	9 415 570	0,147%	0,169%

Andelen med personlig assistans har minskat i Jönköpings län från 0,215% år 2010 till 0,132% år 2017. För riket har siffran minskat från 0,169% till 0,147%. 16 län har en högre siffra än Jönköpings län. Jönköpings län hade en hög "servicenivå" 2010 och har en relativt låg "servicenivå" 2017. Antingen är det så att försäkringskassans omprövningar av personlig assistans inte har genomförts i hela landet eller så har Jönköpings län "drabbats" extra hårt av de nya bedömningarna.

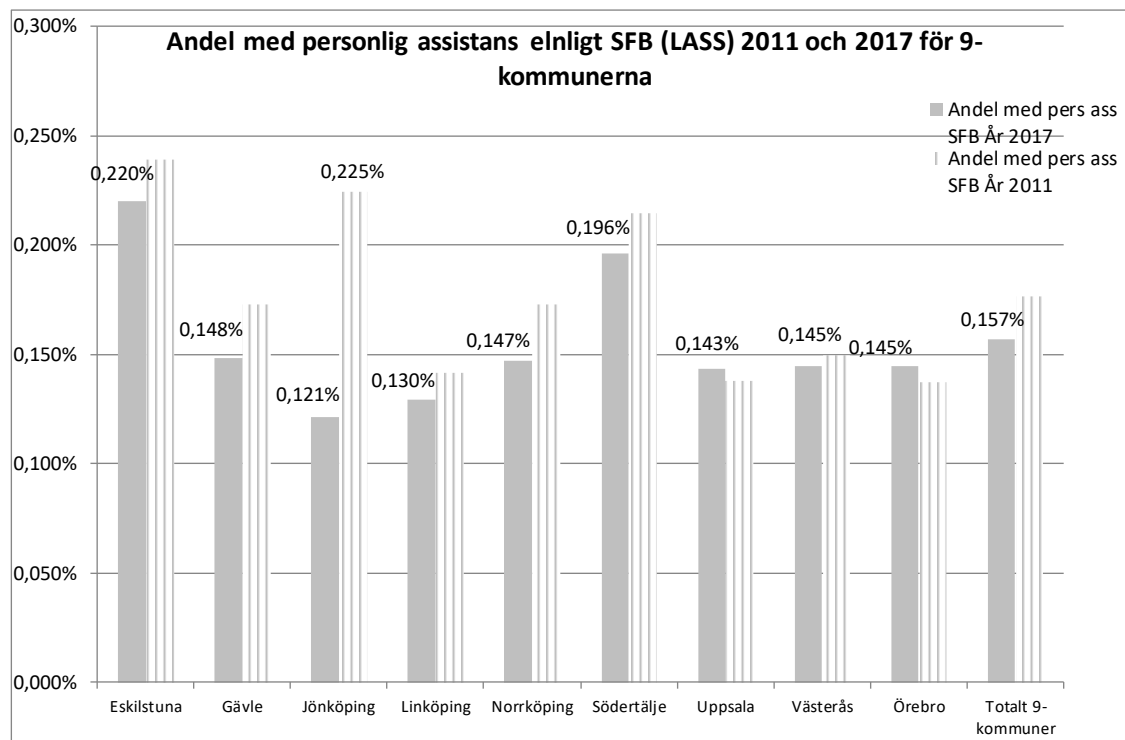
Vi fortsätter att titta på jämförelser men jämför då med länets kommuner och 9-kommunerna.

Följande erhålls om vi gör en jämförelse med länets kommuner:

Jämförelse av länets kommuner										
Kommun	Ant med personlig assistans enl SFB					Förändring 2017-2011	Antal invånare		And med pers ass SF	
	År 2017	År 2015	År 2013	År 2011	År 2009		År 2017	År 2011	År 2017	År 2011
Aneby	8	7	11	10	8	-20,0%	6 774	6 409	0,118%	0,156%
Gnosjö	9	13	16	15	14	-40,0%	9 701	9 435	0,093%	0,159%
Mullsjö	6	12	13	18	16	-66,7%	7 310	7 019	0,082%	0,256%
Habo	11	13	14	20	21	-45,0%	11 803	10 832	0,093%	0,185%
Gislaved	25	31	34	41	40	-39,0%	29 620	28 890	0,084%	0,142%
Vaggeryd	18	27	24	24	38	-25,0%	13 834	13 171	0,130%	0,182%
Jönköping	166	206	249	288	278	-42,4%	137 171	128 271	0,121%	0,225%
Nässjö	62	75	70	69	70	-10,1%	31 131	29 375	0,199%	0,235%
Värnamo	24	24	27	33	39	-27,3%	34 123	32 899	0,070%	0,100%
Sävsjö	23	33	37	41	43	-43,9%	11 462	10 865	0,201%	0,377%
Vetlanda	37	47	50	54	55	-31,5%	27 381	26 287	0,135%	0,205%
Eksjö	55	59	61	60	59	-8,3%	17 434	16 323	0,315%	0,368%
Tranås	28	33	33	40	36	-30,0%	18 896	18 095	0,148%	0,221%
Totalt	472	580	639	713	717	-33,8%	356 640	337 871	0,132%	0,211%

Av tabellen ovan framgår att Jönköpings kommun har minskat mer än kommunerna i länet i genomsnitt. Frågan är om försäkringskassans omprövningar har fullt genomförts tex i Nässjö, Eksjö och Sävsjö. Jönköpings kommun borde också vara en relativt attraktiv kommun ur ett funktionshinderperspektiv då det finns ett brett urval av lägenheter samt en versifierad verksamhet för personer med funktionsnedsättning.

Jämförelse Jönköpings kommun med 9-kommunerna.

Som framgår så har Jönköping den lägsta andelen personer med personlig assistans enligt SFB. 2011 hade Jönköping näst högst andel bland de redovisade kommunerna. Vad säger oss detta? Antingen har invånarna i Jönköping så mycket lägre behov av personlig assistans eller så har omprövningarna inte slagit igenom på det sättet i övriga kommuner. En annan möjlig orsak skulle vara att omprövningarna har varit "allt för restriktiva" i Jönköping.

Personlig assistans enligt LSS

För att göra en mer helhetsbedömning av personlig assistans måste vi också titta på personlig assistans enligt LSS dvs där kommunen har hela kostnadsansvaret.

Följande utveckling mellan 2011 och 2017 gäller för riket, för länen, för 9-kommunerna samt för länets kommuner:

För riket har antalet personer med personlig assistans enl LSS ökat från 3 369 år 2009/2011 och 4 909 år 2017/2019. Andelsmässigt innebär det 0,0358% för 2009/2011 och 0,0481% för 2017/2019.

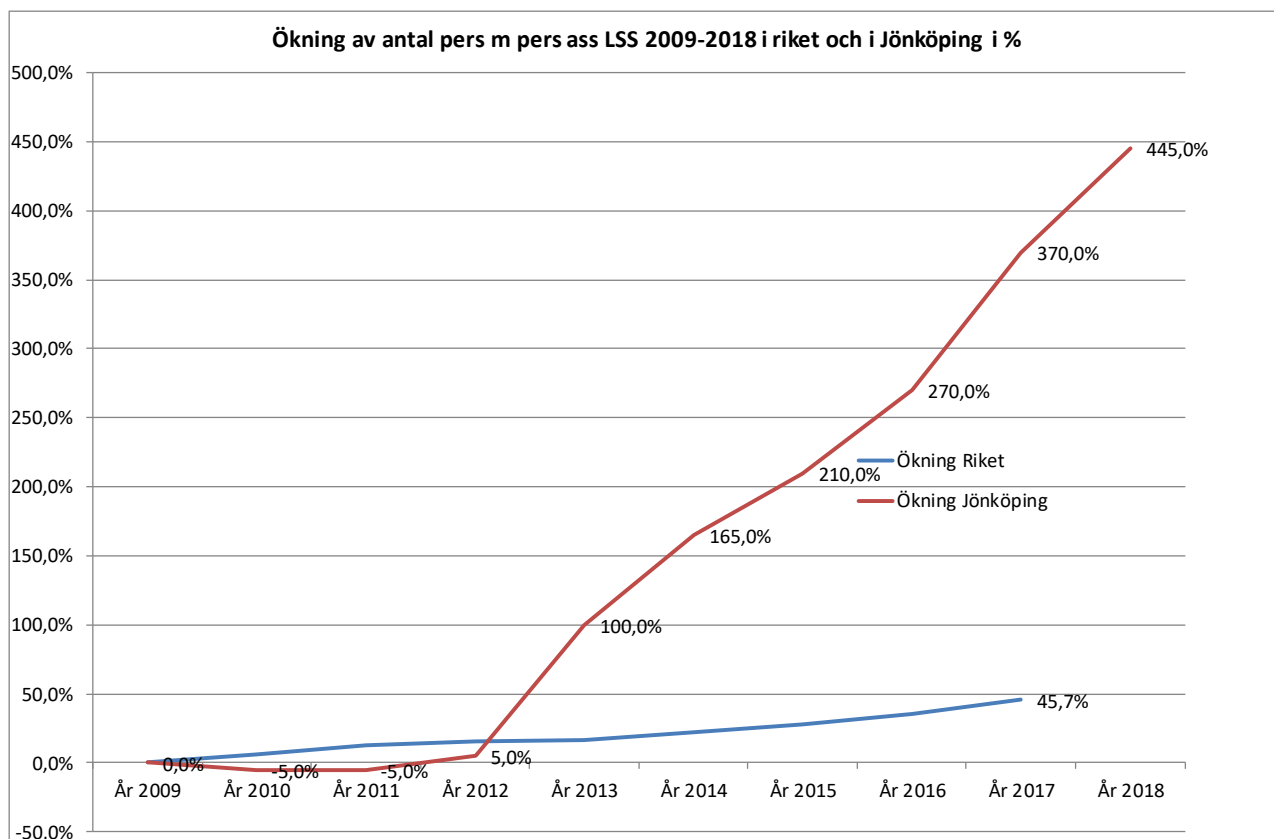
Andel med pers ass SFB+LSS

Kommun	Andel med pers ass LSS		Andel med pers ass totalt	
	År 2017	År 2011	År 2017	År 2011
Eskilstuna	0,062%	0,033%	0,282%	0,272%
Gävle	0,042%	0,053%	0,190%	0,226%
Jönköping	0,069%	0,015%	0,190%	0,239%
Linköping	0,047%	0,040%	0,177%	0,182%
Norrköping	0,061%	0,045%	0,208%	0,218%
Södertälje	0,056%	0,047%	0,253%	0,261%
Uppsala	0,058%	0,056%	0,202%	0,194%
Västerås	0,038%	0,020%	0,183%	0,169%
Örebro	0,065%	0,058%	0,210%	0,195%
Totalt 9-kommuner	0,056%	0,041%	0,212%	0,218%

Jönköpings kommun hade den lägsta andelen med personlig assistans LSS för år 2011, innan alla omprövningarna började. För 2017 är den högst bland redovisade kommuner. Om vi lägger samman personlig assistans enligt SFB och LSS så framgår det att Jönköping totalt har en relativt låg andel personlig assistans. **Det kan fastslås att volymen i Jönköping totalt, jämförelsevis, inte är hög.**

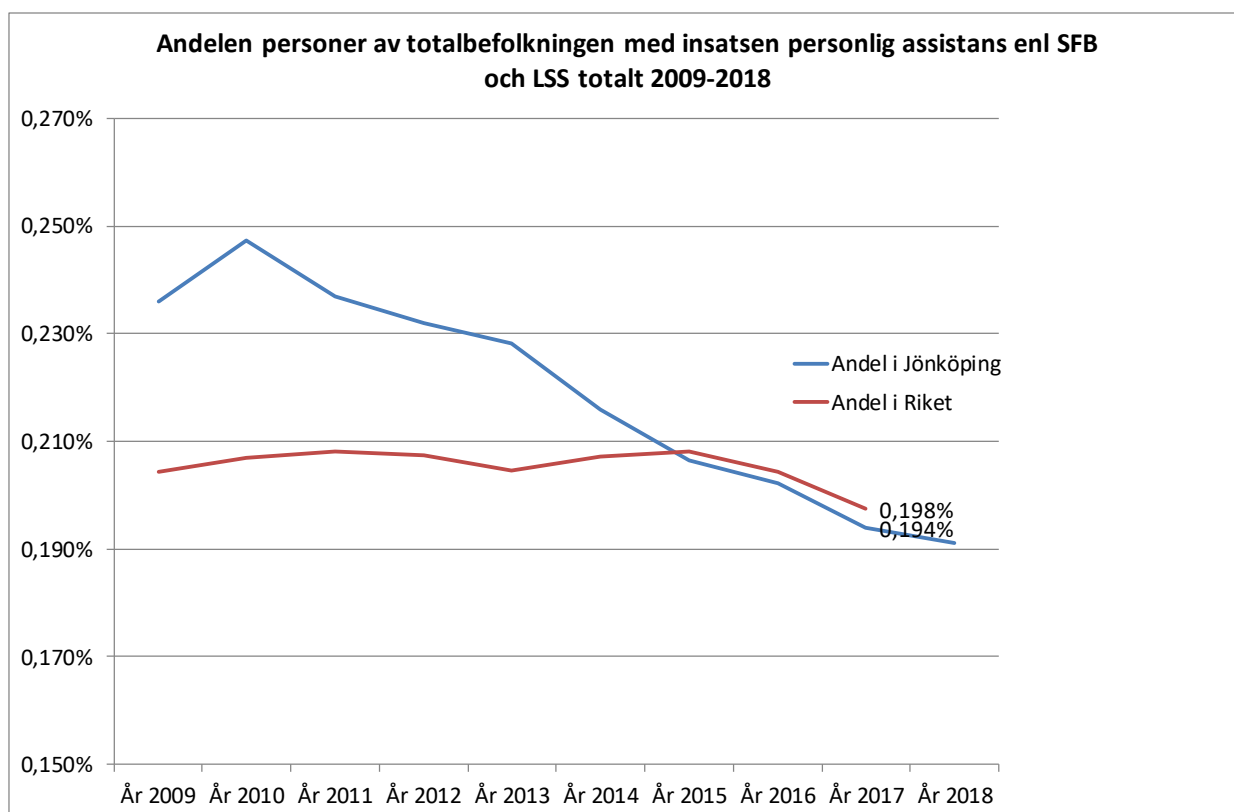
Förskjutningen från personlig assistans enl SFB till LSS har varit mycket mer utmärkande för Jönköpings kommun än för jämförbara kommuner. Detta beroende av omprövningar som skett avseende rätten till den statliga ersättningen SFB.

Nedan kan vi studera utvecklingen av personlig assistans enligt LSS i Jönköping jämfört med riket totalt från 2009-2017

Som framgår av diagrammet så har antalet med pers ass enl LSS ökat med mer än 400% i Jönköping och drygt 40% i riket dvs ökningen har varit 10 gånger större i Jönköping än i riket. Som också framgår så ökade andelen från år 2012/2013 vilket också överensstämmer med att omprövningar av rätten till personlig assistans enligt SFB, utifrån mer restriktiva bedömningsgrunder, påbörjades.

På samma sätt kan vi följa utvecklingen av personlig assistans totalt, dvs enligt både SFB och LSS för Jönköping och riket under samma period.

Som framgår ovan så har Jönköping from 2015 en andel som överensstämmer med riket vad gäller personlig assistans sammantaget. Kommunrevisionens analys "Ekonomistyrning inom socialnämnden, aug 2018" påtalar särskilt Jönköpings avvikande siffror för 2017. Kommunrevisionens analys över området är bristfällig då sambandet mellan personlig assistans SFB och LSS är uppenbar inte minst mot bakgrund av de omprövningar som försäkringskassan har genomfört sedan 2012/2013.

Att andelen är högre för Jönköping under perioden 2009-2014 var beroende av försäkringskassans mer generösa bedömning fram till 2012. Befintlig statistik visar att Jönköpings kommun och Jönköpings län hade en högre andel än riket vad gäller personlig assistans enligt SFB (LASS).

Om vi följer utvecklingen av personlig assistans enl SFB mellan 2009 och 2017 och jämför siffrorna för Jönköping med riket som helhet omräknat till Jönköpings befolkningsandel erhåller vi följande:

År	Jönköping	Riket	Avvikelse
År 2009	278	213	+ 65
År 2010	296	215	+ 81
År 2011	285	216	+ 69
År 2012	279	215	+ 64
År 2013	258	214	+ 44
År 2014	232	218	+ 14
År 2015	213	219	- 6
År 2016	199	214	- 15
År 2017	172	210	- 38
År 2018	157		- 50

Som framgår så hade Jönköping mellan 60-80 fler personer med beslut om personlig assistans med statlig ersättning mellan 2009-2013. Försäkringskassans omprövningar har successivt gått från fler till färre ärenden än riket i genomsnitt. För 2018 uppskattas antalet till ett 50-tal färre än riket.

Rent ekonomiskt har detta inneburit att Jönköpings kommun har kunnat finansiera behoven hos klienter med mycket omfattande behov med statlig ersättning från försäkringskassan. Dvs funktionshinderomsorgen har varit "billigare" än om en mer riksgenomsnittlig bedömning av rätten till personlig assistans SFB hade tillämpats. Man kan säga att det som gjorde det billigare tidigare nu har gjort verksamheten betydligt dyrare de senaste 4 åren.

Insatser enligt LSS

Utifrån redovisningen till utjämningsystemet LSS kan volymmässig statistik hämtas. För 2017 års redovisning ser det följande ut för Jönköping jämfört med riket totalt utslaget på antal invånare i Jönköpings kommun:

Kommun	Personlig assistans ²	Därav boende i ostad med särskild service, vuxna	Ledsagarservice	Kontaktperson	Avlösarservice	Korttidsvis- telse	Korttids- till- syn	Barn i bo- stad med särskild service	Boende Barn i familje- hem	Vuxna i bo- stad med särskild service	Daglig verksam- het, per- sonkrets 1 och 2	beslut om personlig assistans okt. 2017 (Källa: Fk)		
<i>Kostnad, kr (Tab. 6)</i>	512 472		71 950	28 780	71 950	287 800	158 290	1 162 638	418 550	930 110	206 734	256 236		
Hela riket	4 909	48	7 702	19 298	3 873	9 446	4 392	924	44	27 173	37 480	15 047		
Jönköping	94	4	71	222	31	100	57	..	0	398	447	168		
Jönköping riket	67	1	105	262	53	128	60	13	1	369	509	204		
Avvikelse från riket	14 012 358		-2 416 249	-1 152 343	-1 553 393	-8 134 208	-417 440			27 000 025	-12 802 152	-9 224 496	Totalt	5 312 101

Jönköpings kommun har lite mer av personlig assistans enl LSS samt något fler särskilda boendeplatser men samtidigt färre med Ledsagning, Kontaktperson, Avlösarservice, Daglig verksamhet samt Personlig assistans enligt SFB. Om vi använder oss av de beräknade kostnaderna för respektive insats så blir totalen att Jönköping har en volym som i stort överensstämmer med riket i genomsnitt.

Utjämningsystemet som syftar till att utjämna skillnader mellan kommunerna i riket och ge kommunerna likvärdiga förutsättningar vad gäller LSS har "prissatt" respektive insats enligt LSS. Denna fiktiva kostnad jämförs sedan med kommunens verkliga kostnad för verksamheten. Avvikelsen justeras till 70% för att slutligen få fram om kommunen ska betala eller få bidrag i systemet.

Att utjämningsystemet ger Jönköpings kommun 69 mnkr i bidrag för 2019 beror på den personalkostnadsindex som används (1,114). Personalkostnadsindex för Jönköping har utvecklats enligt följande:

År	P-index	Merkostn brutto i tkr	Merkostn i utj system	Bidr/Avg Utj system
År 2009/2011	1,021	12 231	8 562	-38 536
År 2010/2012	1,015	9 013	6 309	-47 045
År 2011/2013	1,041	26 743	18 720	-39 053
År 2012/2014	1,046	31 414	21 990	-35 009
År 2013/2015	1,041	33 409	23 387	33 273
År 2014/2016	1,067	56 311	39 417	56 975
År 2015/2017	1,107	90 194	63 136	35 983
År 2016/2018	1,092	82 979	58 085	39 093
År 2017/2019	1,144	136 276	95 393	66 890

Som framgår så har personalkostnadsindex ökat för Jönköping och utgör nu knappt 96 mnkr av underlaget till kostnadsutjämning. Den verkliga merkostnaden har ökat med ca 136 mnkr.

Nedan har en jämförelse över utjämningsystemets fiktiva kostnader för respektive insats jämförts med kommunens egna kostnader exkl overheadkostnader.

Följande erhålls, siffrorna avser 2018

Insats	Kostnad	
	i Jkpg	Utg system
Personlig ass LSS	1 314 000	432 000
Ledsagning	67 158	71 139
Kontakperson	22 012	28 776
Avlösarservice	77 655	71 939
Korttidsvistelse	269 308	287 758
Särskilt boende	885 747	929 097
Daglig verksamhet	191 114	206 777

Som framgår är kostnaderna förutom personlig assistent enligt LSS inte avvikande från de som används i utjämningsystemet. Siffrorna för boende och daglig verksamhet är hämtade för Jönköpings del från Koladas jämförelsetal för 2017. Övriga siffror är hämtade från redovisade kostnader samt befintlig volymstatistik i Jönköping.

Med ovanstående som underlag kan jag hävda att förutom personlig assistans enligt LSS så har Jönköping inte några "produktionskostnader" som sticker ut.

Jönköpings kostnad för personlig assistans enl LSS per person har utvecklats enligt följande:

År 2010	298 tkr
År 2011	285 tkr
År 2012	381 tkr
År 2013	688 tkr
År 2014	835 tkr
År 2015	871 tkr
År 2016	973 tkr
År 2017	1 168 tkr
År 2018	1 315 tkr

Som framgår har kostnaderna per person utvecklats mycket kraftigt under perioden och är beroende av försäkringskassans omprövningar av rätten till assistans enligt SFB. Att utjämningsystemets fiktiva kostnad för insatsen är så låg som för 2019 om ca 523 tkr är sannolikt beroende av att Jönköping är i en tidigare fas vad gäller försäkringskassans omprövningar av rätten till SFB-ersättning.

Insatser till funktionshindrade totalt

Nettokostnad funktionsnedsättning totalt (SoL,LSS,SFB), kr/inv							
Kommun	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	Avvikelse
Eskilstuna	5 425	5 766	5 866	6 256	6 239	6 470	-77 625
Gävle	4 509	4 909	5 279	5 786	6 262	6 641	-54 540
Jönköping	5 509	5 889	6 186	6 385	6 481	7 045	
Kommuner med 100 000 - 199 999 inv	4 915	5 185	5 371	5 690	5 985	6 122	-124 605
Linköping	4 770	4 894	4 967	5 264	5 665	5 825	-164 700
Norrköping	5 524	5 791	6 321	6 454	6 656	7 072	3 645
Södertälje	8 253	8 355	8 604	8 813	8 771	8 650	216 675
Uppsala	6 058	6 248	6 327	6 583	6 622	6 550	-66 825
Västerås	5 020	4 822	5 061	5 215	5 208	5 290	-236 925
Örebro	5 417	5 728	5 825	6 250	7 464	7 032	-1 755

Tabellen ovan redovisar nettokostnaden totalt för insatser enligt LSS och SoL mm för funktionsnedsatta. Avvikelsen som redovisas är respektive kommuns kostnader jämfört med Jönköpings kostnad och Jönköpings antal invånare (ca 135 000). Exempel; Om jönköping skulle ha Västerås kostnad per invånare skulle det innebära en minskad kostnad totalt för Jönköping om ca 236 mnkr. Om Jönköping skulle ha en kostnad lika med den för kommungruppen 100-199 tusen invånare skulle kostnaden vara ca 130 mnkr lägre vilket motsvarar den merkostnaden som redovisas för Jönköping i LSS-utjämnningen.

Det kan vara intressant att göra en jämförelse som ovan men inkluderat den mellankommunala omfördelning i LSS som sker. Vi får då följande:

Kommun	År 2017 per inv	Avvikelse	Utj-19	Inkl utjämn per inv
Eskilstuna	6 470	-77 625	17 144	6 306
Gävle	6 641	-54 540	4 027	6 601
Jönköping	7 045		68 809	6 543
Linköping	5 825	-164 700	-26 362	6 055
Norrköping	7 072	3 645	138 915	5 683
Södertälje	8 650	216 675	207 740	6 482
Uppsala	6 550	-66 825	-3 088	6 564
Västerås	5 290	-236 925	-88 414	5 880
Örebro	7 032	-1 755	159 008	5 970

Avvikelserna är respektive kommuns kostnad jämfört med Jönköpings kommuns kostnader med invånarantalet i Jönköping, dvs vad funktionshinderomsorgen hade kostat i Jönköping om man hade haft respektive kommuns nettokostnad per invånare. Till detta har lagts 2019 års LSS-utjämnning och i den sista kolumnen vad kommunens redovisade nettokostnad per invånare inkl LSS-utjämnings + eller minus per invånare ger.

Som framgår så har Jönköping en något högre kostnad också inklusive utjämnningen. Skillnaden mellan kommunerna har dock minskat kraftigt vilket är avsikten med LSS-utjämnningssystemet. Skillnaden omräknat i pengar mellan Jönköping och genomsnittet av redovisade kommuner är ca 300kr per invånare vilket skulle motsvara ca drygt 40 mnkr. De 40 mnkr motsvarar ungefär den summa som inte har ingått i beräkningsunderlaget för LSS avseende 30% av kommunens redovisade merkostnad.

Skillnaden mellan Jönköping och exempelvis Norrköping är dock större och beror sannolikt på att i Norrköping tillgodoses behoven för målgruppen i högre utsträckning inom LSS.

Se nedan en jämförelse mellan Norrköping och Jönköping:

	Person- lig assi- stans ²	Däruv ill boende i ostad med särskild ser- vice, vuxna	Led- sagar- ser- vice	Kon- takt- per- son	Av- lösar- ser- vice	Kort- tids- vis- telse	Kort- tids- till- syn	Boende			Daglig verksam- het, per- sonlig	beslut om personlig assistans okt. 2017 (Källa: FK)		
								Barn i bo- stad med särskild service	Barn i familje- hem	Vuxna i bo- stad med särskild service		1 och 2		
Kostnad, kr (Tab. 6)	512 472		71 950	28 780	71 950	287 800	158 290	1 162 638	418 550	930 110	206 734	256 236		
Jönköping	94	4	71	222	31	100	57	..	0	398	447	168		
Jönköping riket	67	1	105	262	53	128	60	13	1	369	509	204		
Norrköping	86	..	62	247	50	178	66	9	0	548	580	209		
Norrköping riket	68	1	107	268	54	131	61	13	1	378	521	209		
Avvikelse i kr Norrk	9 120 136		-3 238 357	-607 791	-274 121	13 457 854	788 181			158 555 328	12 252 750	-14 573	Totalt	-171 799 134

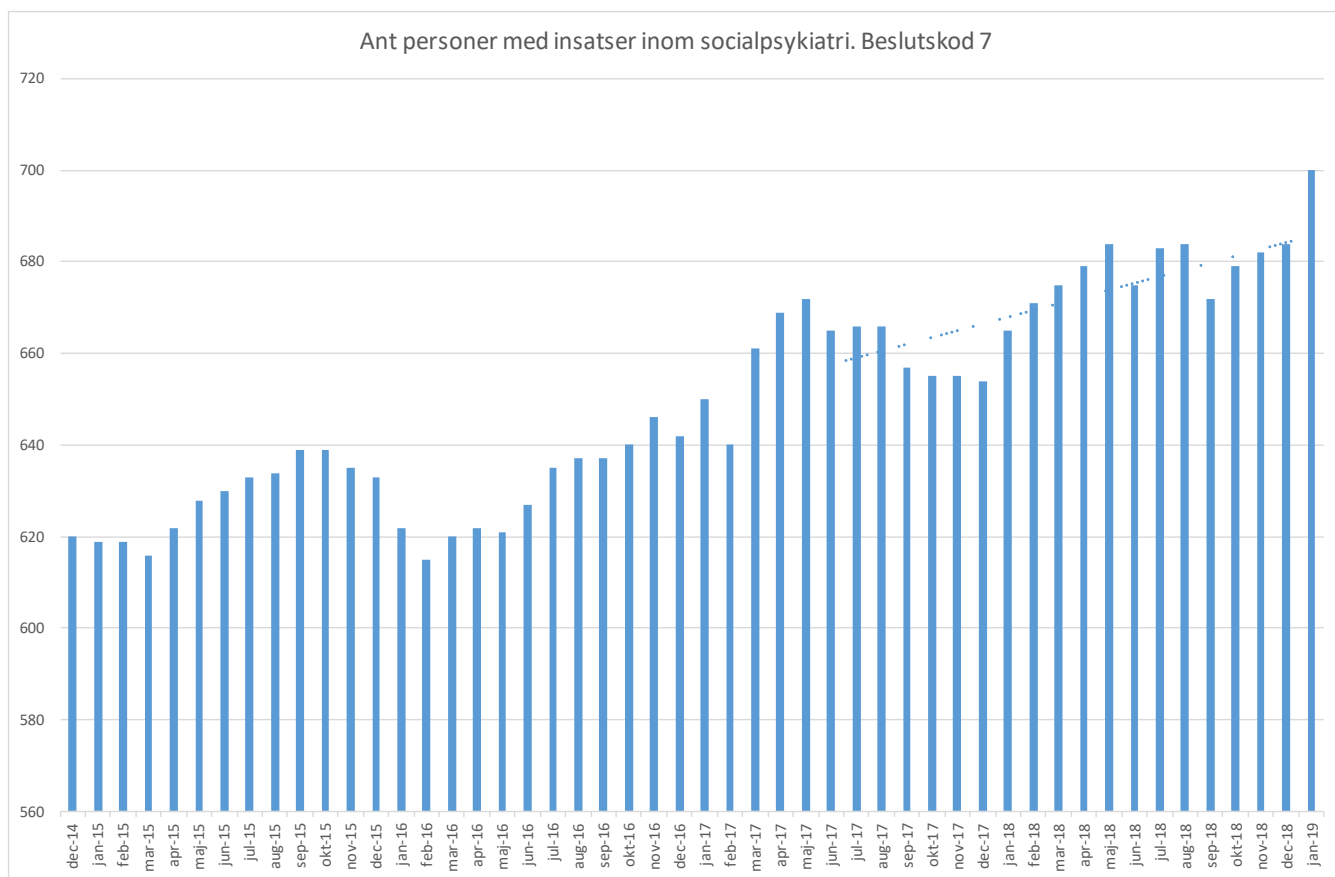
Norrköpings kommun har fler av insatserna; Personlig assistans LSS, Korttidsvistelse, Bostad med särskild service samt Daglig verksamhet vilket är de insatstyperna som "ger mest" i utjämningsystemet dvs är de mest kostsamma insatserna. Antalet boendeplatser LSS är 270 platser fler i Norrköping än genomsnittligt i riket. Bara boendeplatserna ger Norrköping ca 160 mnkr i beräkningsunderlaget än vad ett för riket genomsnitt antal boendeplatser.

Norrköping har ett personalkostnadsindex om 0,96 vilket sammantaget ger Norrköping ett bidrag i utjämningsystemet om ca 140 mnkr vilket är ca 30 mnkr lägre än vad de teoretiska merkostnaderna för Norrköping blir.

Insatser till funktionshindrade enligt SOL

Kostnad funktionsnedsättning för personer 0-64 år enligt SoL, kr/inv						
Kommun	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017
Eskilstuna			1 560	1 626	1 589	1 692
Gävle			1 268	1 409	1 661	1 913
Jönköping			1 523	1 515	1 503	1 572
Kommuner med 100 000 - 199 999 invånare (ovägt medel)			1 228	1 288	1 473	1 462
Linköping			1 166	1 316	1 551	1 518
Norrköping			1 241	1 294	1 266	1 305
Södertälje			2 178	2 197	2 018	1 912
Uppsala			1 824	1 995	1 876	1 882
Västerås			1 403	1 394	1 344	1 185
Örebro			364	407	1 570	1 300

Siffrorna ovan indikerar att kostnaderna i Jönköping relativt har minskat till att närma sig vad som gäller för kommungruppen 100-199 tusen invånare.

Antal personer som får insats enligt SoL för målgruppen 0-64 år har under de senaste två åren ökat från i genomsnitt ett 630-tal till ca 680. Denna ökning överensstämmer väl med vad socialstyrelsen redovisar i Lägesrapport 2018 "Insatser och stöd och service till personer med funktionsnedsättning". I rapporten påtalas att ca 53 000 personer i Sverige har insats inom SoL för målgruppen. 53 000 personer dividerat med Jönköpings befolkningsandel, ca en 75-del, innebär att det borde finnas drygt 700 personer med insats. Statistik för Jönköpings kommun visar att det 2016, som statistiken avser, fanns ca 640 i Jönköping.

Utifrån denna statistiken kan slutsatsen dras att Jönköping har en servicenivå som är ungefärlig med den som gäller för riket som helhet.

Vi ska titta på några specifika insatser som redovisas i Kolada för att jämföra:

Insatser i ordinärt boende SoL, kostnad per invånare							
Kommun	År 2011	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017
Eskilstuna	581	704	672	739	836	746	712
Gävle	332	421	566	610	754	931	1 040
Jönköping	1 132	1 134	1 215	1 223	1 216	1 224	1 258
100-199 tusen inv	583	609	656	696	743	882	839
Linköping	445	468	483	540	625	688	646
Norrköping	560	590	620	745	831	837	871
Södertälje	622	715	890	792	831	894	838
Uppsala	692	728	801	800	855	761	711
Västerås	801	848	849	928	936	909	734
Örebro	158	199	204	243	306	1 077	734

Kostnader särskilt boende SoL för funktionsnedsatta exkl lokaler, per invånare i kr							
Kommun	År 2011	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017
Eskilstuna	645	650	684	646	610	651	720
Gävle	265	540	487	517	510	572	686
Jönköping	363	432	130	160	159	153	180
100-199 tusen inv	331	382	372	397	403	452	483
Linköping	468	512	509	470	520	675	668
Norrköping	189	220	270	386	363	311	324
Södertälje	726	696	654	681	624	514	480
Uppsala	723	786	782	838	931	865	908
Västerås	407	451	346	338	333	321	344
Örebro	0	52	57	56	0	355	378

Som framgår av statistiken så satsade Jönköpings kommun tidigt på insatsen boendestöd i ordinärt boende för målgruppen. Övriga kommuner har närmat sig Jönköpings nivå över tiden. Tittar vi på kostnader för särskilt boende SoL så framgår att Jönköping 2011-2012 hade en kostnad som överensstämde med kommungruppen 100-199 tusen invånare för att from 2013 ha en betydligt lägre kostnad för insatsen än samma kommungrupp. År 2012/2013 omvandlade Jönköpings kommun en del boendeplatser i SoL till boendeplatser enligt LSS då de aktuella personerna uppfyllde kriterierna för LSS-boende. På så sätt erhöles en förmånligare beräkning i utjämningsystemet LSS.

Lägesrapport funktionshinderomsorg 2018

I lägesrapport 2018 utgiven av Socialstyrelsen så redovisas bl a ett antal volymuppgifter för insatser enligt SoL. Följande redovisas:

Uppgifterna avser oktober 2016		Jönköpings befolkningsandel av alla 0-64 år				1,3653%
Insats	Ant pers i riket	Jkpg som riktet	Jkpg enl MC	Avvikelse	Kostnad/ Insats	
Särskilt boende	4 280	58,4	34	-24,4		
Hemtjänst	16 140	220,4	225	4,6		
Trygghetslarm	9 380	128,1	150	21,9		
Matdistribution	2 690	36,7	45	8,3		
Ledsagning	3 910	53,4	56	2,6		
Avlösning	480	6,6	2	-4,6		
Dagverksamhet	5 370	73,3	200	126,7		
Korttidsplats	1 240	16,9	38	21,1		
Kontaktperson	4 200	57,3	150	92,7		
Boendestöd	22 500	307,2	490	182,8		

Som framgår enligt ovan så har Jönköping färre antal verkställda beslut vad gäller särskilt boende SoL för målgruppen 0-64 år och betydligt fler med boendestöd, dagverksamhet och kontaktpersonsbeslut. Siffrorna överensstämmer väl med vad som redovisas på sidan innan vad gäller kostnader för insatser i ordinärt boende SoL, kostnad per invånare.

Boendestödsinsatser 2011-2018

Boendestödsinsatser för målgruppen enligt SoL är den mest vanliga för målgruppen. Totalt kostar insatsen ca 45 mnkr årligen.

Den volymmässiga utvecklingen av boendestöd 2011-2018 har sett ut enligt följande:

År	Ant pers m insats	Ant beviljade timmar	Ant tim/pers och år	Total brutto kostnad	Kostn/bevilj timme	Arbetskraft kostnad	Arb kost/ timme
År 2011	551	144 360	262,0	35 419	245,35	32 711	226,59
År 2012	564	131 456	233,1	35 897	273,07	33 010	251,11
År 2013	590	117 573	199,3	35 167	299,10	32 222	274,06
År 2014	594	113 216	190,6	35 837	316,53	31 327	276,70
År 2015	610	108 405	177,7	43 610	402,29	37 686	347,64
År 2016	641	108 522	169,3	46 138	425,15	38 674	356,37
År 2017	657	102 711	156,3	46 926	456,87	38 998	379,69
År 2018	705	98 452	139,6	45 586	463,03	38 679	392,88

Totalt kan konstateras att antalet personer som får insatsen boendestöd har ökat vilket överensstämmer med nationell statistik men att antalet timmar totalt som har beviljats har minskat kraftigt. De beviljade timmarna per person och år har halverats under 8-årsperioden.

Bruttokostnaden per beviljad timme har dock ökat mycket kraftigt från 245 kr till 463 kr 2018. Om vi bara jämför arbetskraftskostnaden har den ökat från 227 kr till 393 kr under samma period. Vi kan göra en jämförelse med utvecklingen inom hemtjänsten och få då följande:

Jämförelse Boendestöd (70) och Hemtjänst (40) Ansvar 84 och 85						
År	Bruttokostn per/bevilj timme			Kostn arbetskraft/bevilj timme		
	Hemtjänst	Boendestöd	Differens	Hemtjänst	Boendestöd	Differens
År 2013	333,93	299,10	-34,82	311,75	274,06	-37,70
År 2014	372,18	316,53	-55,65	338,49	276,70	-61,79
År 2015	382,23	402,29	20,06	344,24	347,64	3,40
År 2016	368,13	425,15	57,02	335,16	356,37	21,20
År 2017	379,63	456,87	77,24	345,19	379,69	34,49
År 2018	389,10	463,03	73,94	352,65	392,88	40,23

Utifrån ovanstående kan konstateras att en beviljad timme inom boendestödet är för 2018 mellan 40 och 74 kr dyrare att producera. Detta avser per beviljad timme. Inom äldreomsorgens interna produktion vet vi att i genomsnitt ca 85% av alla beviljade timmar också utförs, vilket är en relativ hög siffra. Inom boendestödet är denna siffra obekant. Historiskt har det dock visat sig att andelen utförda timmar jämfört med beviljade timmar kraftigt ökade inom hemtjänsten i samband med att fritt val infördes och med detta att ersättning också utbetalas utifrån utförda timmar. Incitamentet för verksamheten att verkligen utföra insatserna och tiden ökar med ersättning för utförd tid. Inom boendestödet kan det finnas orsaker till att utförandeandelen inte blir lika hög som inom äldreomsorgen då motivationsinsatserna för att få utföra insatserna är vanligare inom boendestödet än inom äldreomsorgen. Det är dock sannolikt att fokuset på att motivera klienter ökar om ersättning också utges för den tid som verkligen utförs och inte utifrån vad som handläggaren har beviljat.

En fördjupad analys över kostnader för boendestöd bör genomföras. I översynen bör också ingå konsekvenserna över att införa ett system liknande det inom hemtjänsten för att öka produktiviteten. Undertecknad gör en översiktlig bedömning att en kostnadsbesparing om minst 3 mnkr/år är möjlig att inarbeta.

Övervältring av kostnader från stat till kommun

Undertecknad har gått igenom samtliga med personlig assistans from 2011 för att komma fram till hur stor övervältringen från stat till kommun har varit med anledning av försäkringskassans omprövning av rätten till personlig assistans SFB.

Tillvägagångssättet har varit att utifrån alla som har personlig assistans LSS under januari månad 2019 utröna hur många som tidigare har varit beviljade personlig assistans enligt SFB. Till detta har en genomgång av alla som har avslutats from 2011 med personlig assistans SFB gått igenom för att se vilka alternativinsatser inom LSS eller SoL som har ersatt den tidigare personliga assistansen.

Undertecknad har också gått igenom den kostnad som övervältringen har medfört genom att se i besluten hur många timmar per år som är beviljad för varje person med personlig assistans enl LSS och som tidigare hade pers ass enl SFB. Jag har gjort avdrag för kostnaden för de första 20 timmarna per månad samt ett avdrag om 70:- per beviljad timme vilket motsvarar den kommunala merkostnaden dvs den del av den verkliga timkostnaden som inte har täckts av försäkringskassans timpris. Följande har framkommit:

Övervaltringskostnad från staten till kommun vad gäller personlig assistans enligt LSS och SFB utifrån de som i januari 2019 har personlig assistans enligt LSS								
År	Omprövade SFB-LSS	Antal pers	Nya LSS-ärenden	Antal pers	Sammantaget brutto	Avdrag 20 timmar	Avdrag merkostn 70 kr per timme	Den verkliga kostnaden
År 2012	3 356 730	3	1 207 440	1	4 564 170	-900 000	-648 000	3 016 170
År 2013	19 800 690	13	0	0	19 800 690	-3 900 000	-2 387 560	13 513 130
År 2014	8 637 330	6	2 488 590	2	11 125 920	-1 800 000	-1 084 160	8 241 760
År 2015	7 654 920	4	5 000 000	2	12 654 920	-1 200 000	-669 360	10 785 560
År 2016	21 434 790	10	9 000 000	5	30 434 790	-3 000 000	-2 519 370	24 915 420
År 2017	54 496 845	27	4 000 000	1	58 496 845	-8 810 000	-8 838 200	40 848 645
År 2018	13 436 280	6	8 000 000	4	21 436 280	-1 800 000	-1 332 870	18 303 410
År 2019	2 611 440	1	4 221 360	1	6 832 800	-300 000	-459 000	7 132 800
Totalt	128 072 295	67	33 917 390	15	165 346 415	-21 710 000	-17 938 520	123 740 725

Till ovanstående tillkommer de som erhållit andra insatser och då främst gruppboende LSS när försäkringskassans omprövning har lett till att personen har mist sin personliga assistans SFB och ej heller i normalfallet erhållit assistansersättning enl LSS. I några fall personlig assistans enl LSS erhållits, men i betydligt mindre omfattning än då pers ass enl SFB beviljades, varför andra insatser har beviljats tex boendestöd enl SoL. Följande insatsformer har beviljat:

16 gruppboende/serviceboendeplatser

6 som har erhållit BST

3 som har erhållit hemtjänst

Kostnaderna för de ovan redovisats har översiktligt beräknats till 10 mnkr för gruppboende/serviceboendeplatser, De 6 som erhållit boendestöd har inneburit en merkostnad om 1,5 mnkr. De 3 som erhållit hemtjänst har inneburit in merkostnad om ca 3 mnkr. För samtliga har avräknats minskade kostnader för de första 20 timmarna samt merkostnaden om 70:- timmer för produktionen av personlig assistans enl SFB.

Den sammantagna övervaltringskostnaden beräknas till ca 140 mnkr sedan 2011.

Slutsatser

Jönköpings kommun har en verksamhet som volymmässigt överensstämmer med övriga likvärdiga kommuner både enligt LSS och SoL.

Kostnadsmässigt så avviker Jönköping beroende av den förskjutning av ärenden som personlig assistans som skett from 2012. Den merkostnad som redovisas för Jönköpings kommun enligt utjämningsystemet LSS om ca 136 mnkr avser i sin helhet kostnadsövervaltringen från staten (personlig assistans enligt SFB) till kommunen (personlig assistans enligt LSS).

Det är synnerligen angeläget att utjämningsystemets effekter "kopplas" på ett tydligare sätt till socialnämndens budget för den totala funktionshinderomsorgen. En merkostnad för Jönköpings kommun totalt är fortsatt sannolik då utjämningsystemet enbart tar hänsyn till 70% av de redovisade merkostnaderna.

Vad gäller omfattningen dvs antal timmar per beslut om personlig En enl LSS och där kommunen har hela kostnadsansvaret kan undertecknad inte göra någon bedömning om då ingen relevant jämförelsestatistik har funnits.

En fördjupad analys över kostnader för boendestöd bör genomföras. I översynen bör också ingå konsekvenserna över att införa ett system liknande det inom hemtjänsten för att öka produktiviteten och minska kostnaderna.

En fördjupad analys över volym och kostnader behöver också göras vad gäller dagverksamhet då Jönköping volymmässigt avviker från riket.

Nils Zadik
Internkonsult

Händelsehantering, kvartalsrapport januari-mars 2019 SN/2019:50

Sammanfattning

För att kunna utveckla kvaliteten i våra verksamheter är det av stor betydelse att kontinuerligt identifiera områden som behöver utvecklas och förbättras. Detta är en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

I denna kvartalsrapport redovisas och analyseras händelser, vårdskador, lex Sarah rapporter, domar och IVO-beslut.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2019-04-23

Kvartalsrapport 1 januari – 31 mars 2019

Förslag till socialnämnden

- Redovisning av händelsehantering, kvartalsrapport januari – mars 2019, godkänns.

Ärende

Som en del av det systematiska kvalitetsarbetet lämnar enheten för analys och strategi fyra gånger per år rapporter till nämnd. I denna kvartalsrapport redovisas och analyseras händelser, vårdskador, lex Sarah rapporter, domar och IVO-beslut.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn direkt eller indirekt i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Funktionshinderomsorgen har en målgrupp som sträcker sig från barn till vuxen. Dels kan barn själva ha insatser utifrån att de föds med funktionshinder men det kan också vara så att barn är anhöriga om de har föräldrar som har funktionshinder. Funktionshinderomsorgen beaktar därför alltid barnperspektivet.

Stefan Österström
Tf Socialdirektör

Fatima Bergendal
Socialt ansvarig socionom, SAS

Beslutet expedieras till: Funktionschef Anna Bunninger, enhetschef Karin Pilkvist, och SAS Fatima Bergendal

Kvartalsrapport 1 januari- 31 mars 2019

Socialnämnden, SN

Funktion: Staben

Enhetens/verksamhetens namn: Analys och strategi

Författare: SAS/MAS/MAR

Ansvarig chef: Karin Pilkvist

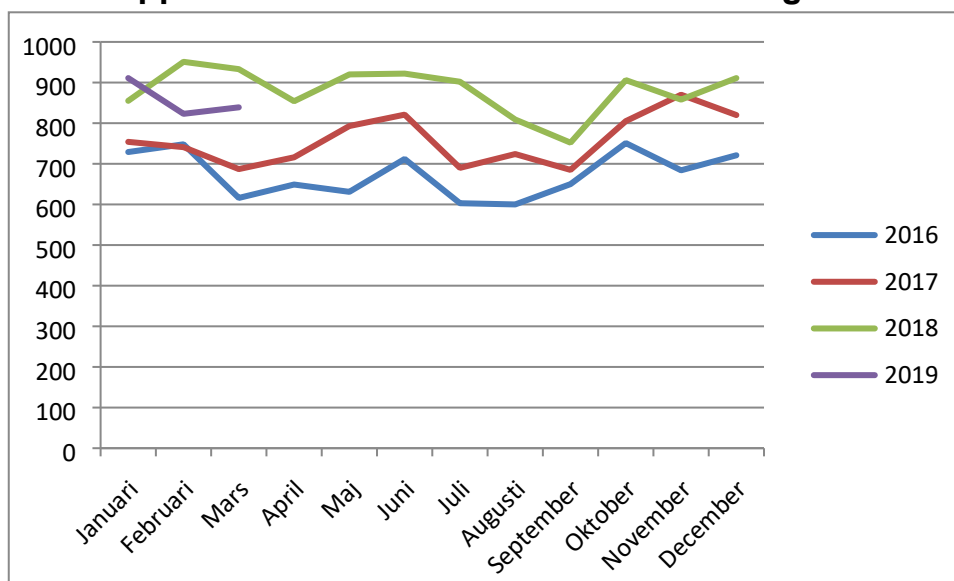
Datum:

Bakgrund

För att kunna utveckla kvaliteten i våra verksamheter är det av stor betydelse att vi kontinuerligt identifierar områden som vi behöver utveckla och förbättra. Genom att utreda händelser, vårdskador, lex Sarah rapporter och lex Maria rapporter kan brister identifieras och lämpliga åtgärder vidtas. Detta är en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Enheten för analys och strategi lämnar fyra gånger per år rapporter till nämnd. I denna kvartalsrapport redovisas och analyseras händelser, vårdskador, lex Sarah rapporter, lex Maria rapporter, domar och IVO-beslut för respektive nämnd. Vid två tillfällen, i oktober och i verksamhetsberättelsen, görs fördjupade rapporter där även analyser runt nyckeltal, erfarenheter från revisioner med mera tas med.

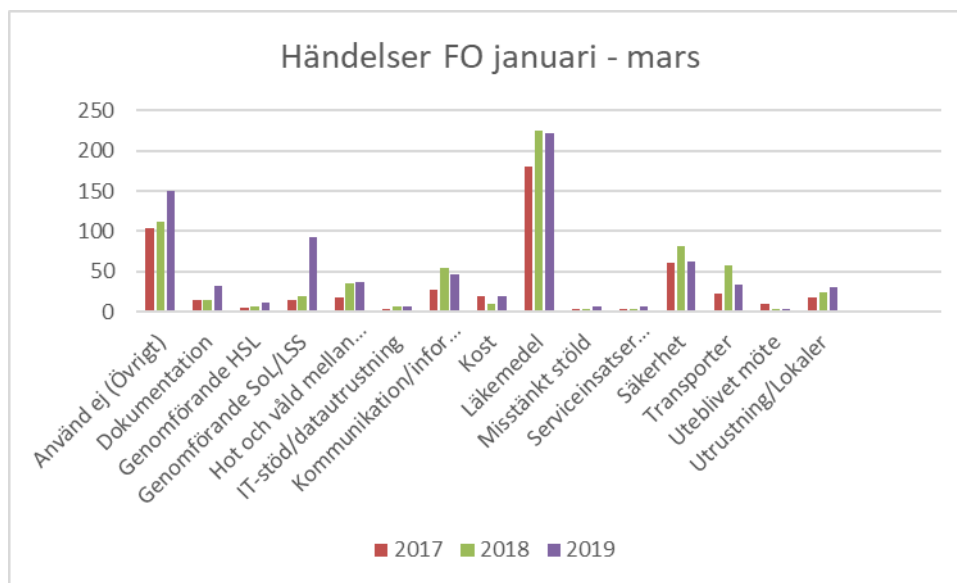
Antal rapporterade händelser i Socialförvaltningen totalt

Kommentar

Rapporteringen av händelser i hela socialförvaltningen har ökat sedan 2016. Under perioden januari till mars 2019 har dock en minskning skett. Det är ännu för tidigt för att veta om tendensen kommer att stå sig under hela året. Det är också svårt att dra några slutsatser om varför det skett en minskning.

Typ av rapporterade händelser

Kommentar

Inom Funktionshinderomsorgen är den vanligaste händelsen läkemedel detta var det år 2018 och 2017 också. Detta är inget konstigt då det finns en vana att rapportera sådana avvikelser. Bedömningen från MAS är inte att situationen som rör läkemedel är alarmerande, snarare att avvikelserapporteringen visar på ett kvalitetsmedvetande i denna fråga. Antalet avvikelser är egentligen litet i förhållande till den stora mängd läkemedelsdoser som delas ut på ett år.

Kategorin övrigt kommer på andra plats. Under 2018 gjordes en analys av kategorin övrigt i den fördjupade rapporten till nämnd för andra kvartalet. Då konstaterades att kategorin används felaktigt och att mycket av de händelser som registreras under övrigt skulle kunna registreras under rätt kategori i In Control. Beslut har därför fattats i förvaltningen att den kategorin inte ska användas, detta verkar inte nått ut till verksamheterna, då denna kategori har ökat första kvartalet 2019.

Lex Sarah rapporter inom funktionshinderomsorgen 1/1-31/3-2019

Rapportering och utredning enligt bestämmelserna om lex Sarah är en viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet. All personal, även vikarier, timanställda, praktikanter mm, är skyldiga att rapportera enligt lex Sarah. Genom att uppmärksamma missförhållanden och

risker för missförhållanden samt utreda dessa och vidta åtgärder kan kvaliteten i våra verksamheter förbättras.

Det har rapporterats 13 händelser enligt lex Sarah under 1/1- 31/3-2019. Det är 9 rapporter inom boende och korttids, 3 rapporter från personlig assistans samt 1 rapport från myndighetsenheten. Från socialpsykiatri och boendestöd samt daglig verksamhet och resurs har det inte inkommit några rapporter. Det har inte gjorts någon anmälan till IVO.

Lex Sarah-rapporterna handlar sammanfattningsvis om:

- **Hot och våld mellan brukare**

Fem rapporter handlar om hot och våld mellan brukare på gruppboendestäder inom boende och korttids. Detta är en ökning sedan föregående år. Det är viktigt att denna problematik blir synlig och att man arbetar med att hitta förebyggande åtgärder, då det skapar en stor otrygghet för dem som blir utsatta, att inte kunna känna en trygghet i sitt boende. Det kan vara en stor utmaning för personalen att arbeta förebyggande och med olika typer av handlingsplaner för att undvika att dessa situationer uppstår. Det ställer också krav på att personalen kan hantera samt bemöta personer som har ett utåtagerande beteende.

- **Personalförsörjning vilket leder till brister för enskilda medborgare**

Tre rapporter berör att det på grund av hög personalomsättning i personalgrupper blir svårt att hålla kvaliteten på insatserna hos den enskilde. Brister framkommer kring avsaknad av rutiner och introduktion av nya medarbetare samt att kommunikationen mellan personal varit bristfällig. Det har bland annat lett till att det varit svårt att få till en fungerande social dokumentation runt den enskilde.

- **Övriga rapporter**

En rapport rör brister i bemötande mot medborgare, en rapport rör brister i kommunikation och samverkan mellan myndighetsenheten och annan del av socialtjänstens myndighetsverksamhet inom missbruk, en rapport rör brister i kommunikation mellan patrullverksamhet och personlig assistans. En rapport handlar om brister i rutiner och dokumentation vid en fallskada, den lex Sarah utredningen görs tillsammans med MAS utifrån bedömning av vårdskada samt att kommunens hälso- och sjukvårdsteam inte hade använt sig av beslutsstöd. Bland annat finns ett rapporteringsstöd som ska användas av personal vid kontakt med SSK vid allvarliga händelser. I händelsen har varken beslutsstöd eller rapporteringsstöd använts.

Kommentar

Åtgärder med anledning av lex Sarah rapporterna har bland annat varit att se över och ta fram nya handlingsplaner för att förebygga att situationer kring hot och våld uppstår samt

att i vissa fall anlita metodstödet som finns inom funktionshinderomsorgen. Andra åtgärder har varit att uppdatera rutiner, säkerställa introduktion för nya medarbetare samt att försöka rekrytera personer med rätt utbildning och kompetens.

Det är viktigt att lyfta fram det samarbete som sker med MAS, ofta sker samverkan i händelser som rör antingen lex Sarah eller vårdskada. Utifrån lex Sarah rapporten uppdagades att det rapporteringsstöd samt att den förvaltningsövergripande vägledning som finns och som heter ”kontakt med SSK” inte var känd inom funktionshinderomsorgen. Åtgärder blir därför att göra rapporteringsstödet och vägledningen känd i alla verksamheterna. Detta är ett bra exempel på när lex Sarah blir ett användbart verktyg i förbättrings- och kvalitetsarbetet både uppåt och nedåt i organisationen.

Det är också värt att lyfta fram att det bara är en rapport som rör brister i bemötande från personal. Vid summeringen av årsskiftet 2018 kring antalet lex Sarah rapporter, rörde merparten allvarliga händelser oprofessionellt bemötande från personal. Det är för tidigt att utvärdera om detta är en trend som kommer att hålla under 2019 men förhoppningen kan vara att det är så.

Vårdskador och lex Maria

Domar från förvaltningsrätt och kammarrätt 1/1-31/3-2019

Totalt har 17 domar inkommit under perioden 1/1-31/3-2019. I den juridiska analys som gjordes till verksamhetsberättelsen 2018 rörde de flesta domar personlig assistans enligt LSS. Majoriteten av domarna rör personlig assistans nu också. Av de 17 inkomna domarna har ingen dom gått nämnden emot. En dom har avvisats.

Dom	Antal
Personlig assistans	9
Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, gruppboende	2
Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, serviceboende	2
Boendestöd	1
Prövningstillstånd meddelas inte	2
Avvisning, bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, serviceboende.	1

Personlig assistans

Ett avslag gäller ansökan om dubbelassistans med sju timmar per vecka för utomhusvistelse. I tidigare kammarrättsdomar och i en dom från högsta förvaltningsdomstolen kan dubbelassistans ges med vissa undantag om det är förenat med allvarliga hälsorisker för övrig tid. Nämnden har ansett att detta inte kan gälla för utomhusvistelse.

Tre domar rör avslag gällande ansökan och rätten till personlig assistans, nämnden har ansett att behov ej föreligger för att kunna bevilja personlig assistans och därför avslås ansökan.

En dom rör avslag gällande utökning av antalet assistanstimmar då behovet av timmar inte räcker enligt den assistansersättningen som är beviljad. Överklagan avslås med motiveringen att de timmar som är beviljade räcker, förvaltningsrätten går därför på nämndens linje.

En dom rör ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för personlig assistans enligt LSS. Enligt 9§2 har kommunen ansvaret för att lämna biträde av personlig assistans eller ekonomiskt stöd för skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51kap. socialförsäkringsbalken. I detta avslag anser nämnden att kostnaderna som begärs är för höga och man har därför beviljat ett lägre belopp. Den enskilde är inte nöjd med beloppet och överklagar därför.

I en dom upphäver kammarrätten förvaltningsrättens dom om rätten till personlig assistans och ger nämnden rätt.

I två domar meddelar kammarrätten inte de enskilda medborgarna prövningstillstånd utan förvaltningsrättens avgöranden står fast.

Bostad med särskild service enligt LSS

En dom rör förhandsbesked enligt LSS, ansökan gäller särskilt boende i form av servicebostad. Förhandsbeskedet har nekats då behovet redan anses vara tillgodosett utifrån redan beviljad insats. En dom rör insatsen bostad med särskild service i form av servicebostad enligt LSS. Avslag ges med motivering att behovet redan är tillgodosett. Två domar rör avslag gällande insatsen bostad med särskild service i form av gruppboende för vuxna enligt LSS. Förvaltningsrätten avslår överklagandet och anser att nämndens beslut om att behovet redan är tillgodosett i form av annan insats är korrekt.

Övrigt

En dom rör avslag gällande boendestöd, då behovet anses vara tillgodosett inom ramen för det beslut om boendestöd som den klagande redan har.

Ett prövningstillstånd till kammarrätten meddelas inte den klagande. Förvaltningsrättens dom står fast. Ett prövningstillstånd till högsta förvaltningsdomstolen meddelas inte till den klagande. Kammarrättens dom står fast.

En dom avvisas som gäller bostad med särskild service i form av servicebostad enligt LSS. Rätten menar att överklagan bara kan ske om den enskilde anser hen ej fått rätt insats eller fått ett avslag om insats. I överklagan finns ett bifall om bostad med särskild service enligt LSS i form av servicebostad, men den enskilde är missnöjd över erbjuden lägenhet samt

vilken servicebostad hen har fått erbjudande om. Förvaltningsrätten menar att det ej går att överklaga.

Kommentar

Det finns inget som tyder på att myndighetsenheten gjort felaktiga bedömningar då rätten gått på nämndens linje. Utifrån kvalitet – och kvalitetssäkring är detta ett sätt att mäta att våra medborgare får en rättssäker handläggning med korrekta bedömningar.

Beslut från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, 1/1-31/3-2019

IVO har genomfört olika typer av tillsyn, det har bland annat skett genom verksamhetstillsyn i olika ärenden då klagomål inkommit från medborgare. Tillsyn har även gjorts utifrån att nämnden har en skyldighet att rapportera in alla icke verkställda beslut till IVO. När en kommun har beslutat om bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska beslutet verkställas utan oskäligt dröjsmål. Om verkställigheten dröjer för länge kan kommunen bli skyldig att betala en särskild avgift. Totalt har det varit sex tillsyner och i samtliga har IVO fattat ett beslut och avslutat tillsyner. En tillsyn är inte avslutad då nämnden precis yttrat sig i ärendet

Beslut från IVO

En verksamhetstillsyn på myndighetsenheten har ägt rum med anledning om ett klagomål till IVO. Klagomålet gäller att personlig assistans upphör från en dag till en annan. I anmälan menar man att det varit bristfällig information kring upphörandet av insatsen. IVO konstaterar i sitt beslut att de inte uppmärksammat några brister inom de områden som tillsyner avser.

En verksamhetstillsyn gäller att IVO har fått kännedom om att det finns ett antal beslut rörande daglig verksamhet och sysselsättning som inte är verkställda eller som tagit lång tid att verkställa. IVO avslutar ärendet med anledning av att nämnden planerar vidta åtgärder för att korta väntetiderna av verkställigheten gällande daglig verksamhet och sysselsättning, men IVO kan komma att följa upp att nämndens åtgärder har fått önskad effekt.

Tillsyn har också genomförts gällande andra insatser på grund av icke verkställda beslut, totalt är det tre tillsyner utifrån detta. Mot bakgrund av vad som redovisats i ärendena finner inte IVO skäl att ansöka om utdömande av särskild avgift till förvaltningsrätten.

En verksamhetstillsyn har ägt rum inom personlig assistans. Tillsyner gäller klagomål som rör utförandet av personlig assistans för en enskild person. IVO har inte uppmärksammat några brister.

Begäran om yttrande

IVO har under november 2018 fått in ett klagomål från en enskild person rörande personlig assistans. Klagomålet rör utförandet av assistansen samt svårigheter att rekrytera personal. IVO begär därför att nämnden ska yttra sig i sin helhet samt svara på frågor som rör utfö-

randet av assistansen. Nämnden har yttrat sig under januari 2019 och beslut i ärendet är ännu ej fattat av IVO.

Kommentar

IVO har funnit att nämnden vidtagit tillräckliga åtgärder eller att det inte funnits några brister i samtliga tillsyner. Nämnden har i ett ärende utifrån hur man hanterar icke verkställda beslut enligt daglig verksamhet påbörjat åtgärder.

Återrapportering av uppdrag efter projekt Fri ledsagning Sn/2019:46 750

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2018-12-20 att socialnämndens återrapportering gällande projekt Fri ledsagning kunde godkännas. I samband med beslutet gavs även socialnämnden tre uppdrag att arbeta vidare med:

- Uppdrag ges till socialnämnden att följa upp hur arbetet med ramliknande beslut avseende ledsagning tillämpats i organisationen, senast juni 2019.
- Uppdrag ges till socialnämnden att snarast utreda möjligheterna att förenkla handläggningen avseende tilläggsbeslut samt förenkla handläggningen vid omprövning av ledsagning avseende personer med långvariga funktionsnedsättningar.
- Uppdrag ges till socialnämnden att utvärdera målgruppens nöjdhet med ledsagningen och redovisa till kommunfullmäktige senast oktober 2020.

Denna rapport redogör för de första två punkterna i uppdraget från kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-04-12

Bilaga till tjänsteskrivelse daterad 2019-04-12

Förslag till socialnämnden

- Förvaltningens återrapportering av uppdrag gällande ramliknande beslut samt förenklad handläggning inom ledsagning, godkänns.

Ärende

Förvaltningen har kartlagt hur många beslut som finns i mer öppen form gällande insatsen ledsagarservice. Sammanfattningsvis kan man säga att det idag finns lika många ramliknande beslut som det finns detaljbeslut men att denna siffra hela tiden ökar mot att rambesluten blir fler. Anledningen är ett annat förhållningssätt om att tillämpa ramlikande beslut i högre omfattning och därmed överväga det vid varje ny omprövning.

Vad gäller en förenklad handläggning så finns vissa mindre förenklingar som kan göras men det finns också delar som inte är möjliga att förändra utan att försämra rättssäkerheten och det ekonomiska ansvaret. I nuläget bedöms det

inte finnas någon möjlighet att förändra handläggningen kring tilläggsbeslut. I viss utsträckning kan handläggarna prova att ge den enskilde möjlighet att ansöka om fortsatt insats skriftligt. Det kan i ökad grad fattas beslut med längre beslutstider där det bedöms rimligt samt att öka intervallen för uppföljningar. Uppföljningar kan också i större utsträckning ske via telefon istället för personligt möte.

Dessa förändringar skulle troligtvis inte leda till någon större skillnad i arbetsbelastning för enskilda handläggare, då antalet ledsagarbeslut per handläggare är få. Men säkerligen skulle de brukare som kan ta del av förenklingen uppleva en större nöjdhet.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn direkt eller indirekt i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Ärendet rör barn då en del barn med funktionsnedsättning blir beviljad ledsagning enligt SoL eller LSS. Det är dock sällsynt att bevilja mindre barn ledsagning enligt LSS och SoL då föräldraansvaret väger tungt. I normalt föräldraskap ingår att man följer med sina barn på olika aktiviteter. I princip ska inte behov av ledsagning uppkomma före 6-8 års ålder. Dock finns undantag.

Stefan Österström
Tf socialdirektör

Anna Bunniger
Funktionschef

Beslutet expedieras till:
Kommunstyrelsen
Anna Bunniger, funktionschef
Susanne Lilja-Andersson, myndighetschef

Socialnämnden

Återrapportering av uppdrag efter projekt Fri ledsagning
Sn/2019:46 750

Kommunfullmäktige beslutade 2018-12-20 att socialnämndens återrapportering gällande projekt Fri ledsagning skulle godkännas. I samband med beslutet gavs även socialnämnden tre uppdrag att arbeta vidare med:

- Uppdrag ges till socialnämnden att följa upp hur arbetet med ramliknande beslut avseende ledsagning tillämpats i organisationen, senast juni 2019.
- Uppdrag ges till socialnämnden att snarast utreda möjligheterna att förenkla handläggningen avseende tilläggsbeslut samt förenkla handläggningen vid omprövning av ledsagning avseende personer med långvariga funktionsnedsättningar.
- Uppdrag ges till socialnämnden att utvärdera målgruppens nöjdhet med ledsagningen och redovisa till kommunfullmäktige senast oktober 2020.

Denna rapport redogör för de första två punkterna i uppdraget från kommunfullmäktige.

Ramliknande beslut

En inventering gällande ramliknande beslut inom insatsen ledsagarservice enligt både SoL och LSS har genomförts av handläggare LSS/Sol under mars månad 2019. De frågeställningar som ställdes löd:

1. Är insatsen formulerad i detalj? Har vi en detaljerad och styrd arbetsplan i både timmar/minuter, aktivitet, och frekvens på aktivitet.
2. Är insatsen mer fritt formulerad? Alltså en arbetsplan där den enskilde "har möjlighet att alternera bland aktiviteterna såsom fritid/ärenden m.m."

Beslut enligt punkt 1, alltså "detalj"
Intellektuellt funktionshinder = 19 detalj
Fysisk funktionshinder = 28 detalj
Psykiskt funktionshinder = 13 detalj

Beslut enligt punkt 2, alltså "fritt"
Intellektuellt funktionshinder = 24 fria

Fysisk funktionshinder = 32 fria
 Psykiskt funktionshinder = 2 fria

Beslut som är båda delarna:

Fysisk funktionshinder = 2 beslut som innehåller någon styrd del och någon fri del på samma gång.

ANALYS OCH SAMMANFATTNING

Det har de senaste åren jobbat på att i större utsträckning tillämpa beslut med mer ramliknande formulering men handläggarna har en del beslut kvar som inte har gått igenom en ny prövning ännu. En viss del av ovan inräknade så kallade detaljbeslut är en del av dem och dessa kommer i den mån det går att formuleras mer ramliknande vid ny prövning.

I övrigt har handläggarna främst två orsaker till varför det fortsatt fattas en del detaljbeslut. Det fattas ibland detaljbeslut på grund av att det är så en specifik ansökan ser ut, ex NN ansöker om att få ledsagning till och från träning vid två tillfällen i veckan. Då blir beslutet (om bifall) ett svar på ansökan, att man beviljas ledsagning till träning två tillfällen i veckan. Detta kan för utomstående uppfattas som detaljstyrt men är enbart en direkt koppling till den specifika ansökan. Ett annat exempel på när detaljbeslut skrivs är när den enskilde ansöker om aktiviteter där det uppstår merkostnader för ledsagaren (LSS-beslut), där handläggaren i sin myndighetsutövning måste ta ställning till hur många tillfällen per år det är godtagbart att sådan omkostnad får uppkomma.

Sammanfattningsvis kan man säga att det idag finns lika många ramliknande beslut som det finns detaljbeslut men att denna siffra hela tiden ökar mot att rambesluten blir fler. Anledningen är ett annat förhållningssätt om att tillämpa ramliknande beslut i högre omfattning och därmed överväga det vid varje ny prövning.

Förenklad handläggning

Omprövning av ett gynnande beslut kallas det när man omprövar rätten till biståndet/insatsen under pågående beslutsperiod. Sådan omprövning sker endast när det framkommer skäl att ifrågasätta den fortsatta rätten till bistånd/insats. Skälen ska bygga på väsentligen förändrade förhållanden i den enskildes funktionshinder eller omgivande faktorer, som kan innebära att man inte längre har rätt till biståndet/insatsen. Handläggarna gör mycket sällan sådana omprövningar. När ett tidsbegränsat beslut däremot löper mot sitt slut gör den enskilde oftast en ny ansökan om fortsatt insats, som då föranleder en ny prövning av rätten till och behovet av biståndet/insatsen. Det erbjuds en service till den enskilde genom att handläggare inför att beslut löper mot sitt slut söker kontakt med den enskilde för att upplysa om detta, samt efterfrågar om den enskilde vill ansöka om fortsatt insats. Detta för att flera av brukarna inte själva har förmågan att själva bevaka när besluten upphör och det är angeläget att den enskilde inte ska hamna utan stöd om det finns fortsatt behov.

Det har den 23:e mars 2019 genomförts en inventering av antalet beslut om ledsagning och dessa beslut är ställda i relation till övriga beslut om bistånd/insatser som är fattade. Vid mättillfället fanns det 76 beslut om ledsagning enligt LSS och 54 beslut om ledsagning enligt SoL. Utav samtliga pågående beslut utgör ledsagning enligt SoL och LSS 3,8 %. Jämförelsevis har en handläggare i snitt 121 be-

slut på en heltidstjänst, vilket innebär att ca 4 stycken av dessa är beslut om ledsagning.

TILLÄGGSBESLUT

Tilläggsbeslut föranleds av att den enskilde har gjort en ny ansökan om tillfälligt utökad insats, ex till en dagsresa. I de tilläggsbeslut som finns rör det sig om ansökningar till varierande aktiviteter som kommer mer oregelbundet och varierar från år till år. Vid ansökan om tillfällig utökning till specifika ändamål måste en prövning om rätten till och behov av insats göras utifrån vad som då är goda levnadsvillkor. Det är alltså inte tillämpligt att bevilja utökad tid utan denna prövning. Om inte denna prövning görs är konsekvensen att kommunen löper stor risk att bevilja insatser som går utöver goda levnadsvillkor, vi tar därmed inte vårt ansvar i att hushålla med kommunens resurser. I de fall den enskilde ansöker om att regelbundet åka på någon dagsresa per år, tas det ställning till detta i grundansökan om ledsagning, vilket då inte blir ett tilläggsbeslut.

Det går inte att ta fram statistik på antal tilläggsbeslut utan att gå igenom samtliga beslut manuellt. Det har dock gjorts avstämningar vid ett par tillfällen senaste åren där upplevelsen bland handläggarna varit att det är få ansökningar om tilläggsbeslut och inget som upplevs belasta tjänsten. Många handläggare har inte haft några sådana beslut alls på sin tjänst. Att ändra handläggningsrutiner i dessa beslut skulle göra mycket liten skillnad i arbetsbelastning, det är också få medborgare som skulle gagnas av en eventuell ändring. Bedömningen på område myndighet är att det tillämpas en tillräckligt förenklad handläggning kring tilläggsbeslut som det är.

FÖRENKLAD HANDLÄGGNING VID ANSÖKAN OM FORTSATT INSATS

Förutsättningarna kring förenklad handläggning gällande ansökan om fortsatt ledsagning har setts över (gäller därmed inte helt nya ansökningar). I dagsläget är riktlinjen att ha ett personligt möte med den enskilde per år. Mötet handlar då antingen om att följa upp beviljad insats eller inhämta eventuella nya underlag vid ansökan om fortsatt insats i samband med att befintligt beslut snart löper ut. Kontakt kan också ske via telefon om den enskilde hellre önskar det och det är tillämpligt (undantaget helt nya ansökningar). Vid ansökan om fortsatt bistånd/insats görs alltid ett övervägande om vilken information man behöver inhämta på nytt för att kunna fatta beslut i ärendet. I vissa fall är befintliga underlag fortfarande aktuella, där den enskilde mer eller mindre bara behöver bekräfta att uppgifterna fortsatt stämmer och prövningen går därmed fort. I andra fall görs en ansökan om utökning jämfört med aktuellt beslut eller det framkommer att behovet har förändrats, vilket kan leda till att nya underlag behöver inhämtas både från den enskilde själv men också från sjukvård eller andra parter.

I samband med ökad arbetsbelastning på området har det övervägts att initiera möjligheten till att göra processen kring handläggning av ansökningar om fortsatt insats (oavsett insattyp) delvis skriftligen. Detta skulle för en del medborgare kunna underlätta ansökningsprocessen men för vissa inte. En stor del av vår målgrupp har stödbehov inom området kommunikation och skulle inte bli hjälpta av en skriftlig process.

Om det tillämpas ett skriftligt alternativ skulle det kunna innebära följande två varianter:

Handläggaren skickar ut ett formulär till den enskilde i god tid innan beslut upphör med information om detta samt frågan om den enskilde vill ansöka om fortsatt bistånd/insats. Möjlighet ges att ringa handläggaren personligen eller att svara genom förval i formuläret. Förfrankerat brev till handläggaren skickas med.

Alt 1.

Om den enskilde **inte ansöker om någon utökning** av befintligt stöd samt **inte har förändrats i sin funktionsförmåga** jämfört med vid tiden för föregående prövning, ges möjligheten att ansöka helt skriftligen. Den enskilde får svara på ett antal förskrivna frågor i formuläret som är av relevans för handläggaren att veta för att ta ställning till ansökan. Den enskilde får också kryssa i samtycke att inhämta information från andra parter, såsom sjukvård etc., som krävs för att utredning ska kunna genomföras.

Alt 2.

Om den enskilde vill **ansöka om utökning av bistånd/insats** jämfört med sitt aktuella beslut blir alternativet att kontakta handläggaren för personlig kontakt antingen via besök eller telefon. Handläggaren bedömer vad som är tillämbart i det individuella ärendet och utifrån vad ansökan gäller. Anledningen till personlig kontakt är att utökning av insats leder till fler följdfrågor för att kunna ta ställning till rätten av insatsen, frågor som inte går att förutse i ett formulär. Vid utökning föreligger nya omständigheter och vi måste göra en ny prövning om rätten till och behov av insats utifrån vad som då är skäliga/goda levnadsvillkor.

Genom att erbjuda detta skriftliga alternativ till den enskilde skulle en del av personerna som har beslut om ledsagning idag möjligen uppleva en förenklad handläggning. För handläggarna är det svårt att göra en uppskattning av i vilken omfattning detta skulle underlätta i det dagliga arbetet. Utifrån att det redan idag gör vissa förenklingar och handläggare kan fatta längre beslut där det är möjligt, är det inte sannolikt att det blir någon större skillnad i arbetsbelastning. Det förekommer också att enskilda har mer än en insats pågående samtidigt, vilka man då brukar följa upp samtidigt.

BESLUTSLÄNGDER

Beslutslängden och förutsättningarna att kunna fatta längre beslut har setts över. Utifrån översynen har man landat i att upp till 3 år är en borte tidsgräns i beslutet. Det finns en risk med att ta längre beslut då den enskildes livssituation kan ha förändrats i väsentlig mening och rätten till fortsatt insats kanske inte längre föreligger. Behoven kanske tillgodoses på annat sätt osv. Möjligheten att ompröva gynnande beslut är begränsade och förvaltningen riskerar ha beslut som den enskilde inte har rätt till vilket inte är ett korrekt sätt att förvalta kommunens resurser. Men

utgångsläget gällande beslutslängd är i grunden att beslutslängden ska spegla vad som förväntas uppnås inom den tiden. Hur bedöms varaktigheten? Varaktigheten i den enskildes behov samt de omgivande faktorerna i livssituationen som påverkar beslutsutgången, är grunden för handläggarens bedömning av beslutstiden.

UPPFÖLJNINGANSVAR

Det är den beslutsfattande nämnden som ansvarar för att systematiskt följa upp den beviljade insatsen. Det kan ske genom kontakt med den enskilde, dennes anhöriga, utförande personal eller genomgång av journaler beroende på vad som är lämpligt i det enskilda ärendet. Uppföljning sker för att nämnden ska kunna säkerställa att den beviljade insatsen utförs och om den har avsedd effekt, ett sätt att följa kvaliteten i insatsen. Riktlinjen idag är att följa upp beslut en gång om året. Hur detta går till beror på omfattningen av vad som ska följas upp. I de fall där det är möjligt och tillräckligt att göra via telefon med den enskilde så görs detta. Vid uppföljning inhämtas också information från utförarna och samlat journalförs uppgifterna.

Överväganden har gjorts att följa upp beslut skriftligen i möjligaste mån med förskrivna frågor som skickas till den enskilde. Det finns dock vinster med en personlig kontakt och service som ger bättre möjlighet för den enskilde att lämna synpunkter i dialog. Det finns en risk med att tappa en viktig dialog med våra brukare och ytterligare försvåra kommunikationen för en stor grupp personer som redan har svårigheter med att uttrycka sig och föra sin talan. Därmed inte sagt att en skriftlig uppföljning kan tillämpas när det passar sig i enskilda ärenden.

Vid beslut på längre tid än ett år kan det vara rimligt att ha uppföljning via telefon en gång per år alternativt i mitten av beslutsperioden. Personligt möte om den enskilde önskar. Vid treårs beslut är det lämpligt att följa upp i mitten av beslutsperioden. Vid längre beslutstider signalerar det att det inte förväntas ske större förändringar under beslutstiden. Om det blir förändringar under beslutstiden har den enskilde enligt förbehåll i beslutet en skyldighet att höra av sig till sin handläggare, vilket då föranleder en omprövning.

Sammanfattning och slutsats

Målet och ambitionen är att förvaltningen ska tillämpa en rättssäker myndighetsutövning där den enskilde får det stöd hen har behov av och rätt till enligt lag och praxis. Det ingår även att säkerställa att kommunens resurser används på ett ändamålsenligt sätt.

Det finns vissa mindre förenklingar som kan göras med det finns också delar som inte är möjliga att förändra utan att försämra rättssäkerheten och det ekonomiska ansvaret. I nuläget bedöms det inte finnas någon möjlighet att förändra handläggningen kring tilläggsbeslut. I viss utsträckning kan handläggarna prova att ge den enskilde möjlighet att ansöka om fortsatt insats skriftligt. Det kan dock i ökad grad fattas beslut med längre beslutstider där det bedöms rimligt samt att öka intervallen för uppföljningar. Uppföljningar kan också i större utsträckning ske via telefon istället för personligt möte.

Sammantaget ser förvaltningen inte att ovan beskrivna förändringar skulle leda till någon större skillnad i arbetsbelastning för enskilda handläggare, då antalet led-

sagarbeslut per handläggare är få. Men säkerligen skulle de brukare som kan ta del av förenklingen uppleva en större nöjdhet.

Sandra Fagerberg
Enhetschef område myndighet

Johanna Sernelin
Handläggare LSS/Sol

Chefstäthet

Sn/2019:54 700

Sammanfattning

Förvaltningen har fått i uppdrag att ta fram förslag på lämpliga nivåer vad gäller antal underställda medarbetare per chef samt göra jämförelser med andra kommunala verksamheter. Uppdraget redovisas här skriftligen för nämnden.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-04-25

Förslag till socialnämnden

- Godkänna förvaltningens redovisning av uppdraget chefstäthet i verksamhetsplanen för 2019

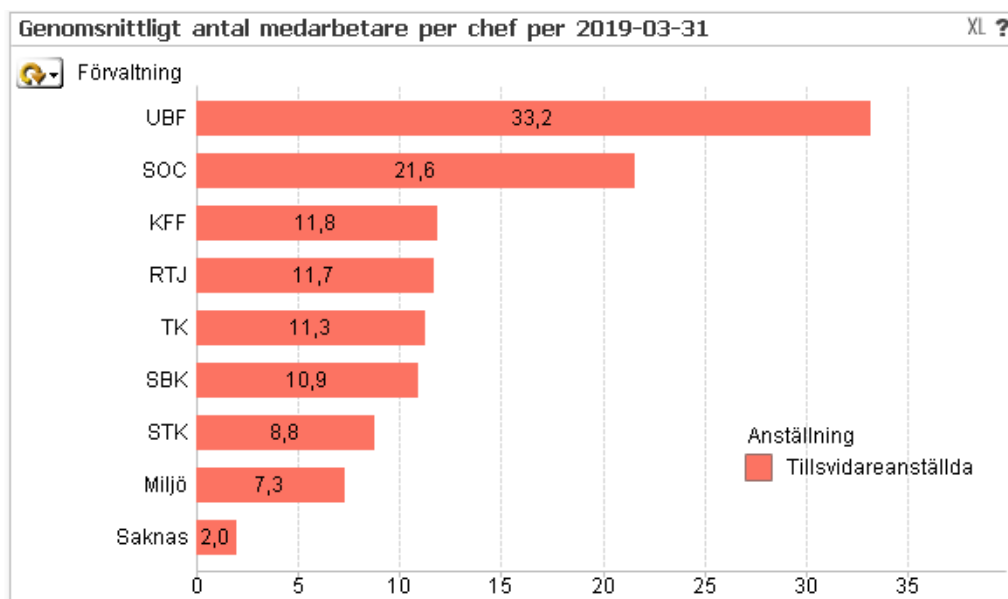
Ärende

Socialförvaltningen har haft som målsättning de senaste åren att öka antalet chefer. Detta för att skapa bättre förutsättningar för chefskap men också för medarbetarskap.

En god arbetsplatsen karaktäriseras av att medarbetarna känner förtroende för chefer och ledare, är stolta över det man gör och trivs med människorna man arbetar med. Ett tydligt och närvarande ledarskap med regelbundna samtal och träffar med medarbetarna är väsentligt för engagemang och arbetsglädje.

De satsningar på chefstäthet som gjorts de senaste två åren har i stort sett bara täckt upp för den volymökning som verksamheten haft. Vi kan konstatera att ökningen av andelen chefer går för långsamt och antalet underställda i snitt per chef bara har minskat med drygt en anställd per chef inom äldreomsorgen och två anställda per chef inom socialnämnden.

Vid jämförelser med andra kommunala verksamheter kan konstateras att det är i den kvinnodominerade sektorn som chefstätheten är lägst.

(bilden visar genomsnittligt antal medarbetare per chef uppdelat per förvaltning)

Socialförvaltningen har idag 214 enhetschefer. 100 av dessa har mer än 25 medarbetare, 36 har fler än 35 medarbetare.

Inom tekniska kontoret har 8 chefer/arbetsledare av 67 mer än 25 medarbetare. 2 chefer/arbetsledare har mer än 35 medarbetare. Dessa två är kvinnor som är arbetsledare inom verksamhetsservice.

En omvärldsbevakning inom kommunal sektor visar att Jönköpings kommun inte särskiljer sig mot andra kommuner. CHEFIOS-projektet som är ett forsknings- och utvecklingsprojekt som handlat om förutsättningar för chefskap i offentlig sektor visar på samma sak.

Socialförvaltningens ledningsgrupp har beslutat att arbeta för att man som chef inom socialförvaltningen inte har mer än 25 medarbetare.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet bedöms inte beröra barn i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Stefan Österström
TF socialdirektör

Lena Pettersson
HR-chef

Beslutet expedieras till:
Lena Pettersson, HR-chef

Yttrande över Kommunövergripande program mot våld i nära relation

Sn/2019:40 700

Sammanfattning

Individ- och familjeomsorgsnämnden har av kommunfullmäktige fått i uppdrag att ta fram ett kommunövergripande handlingsprogram för våld i nära relationer. Detta är ett komplement till socialtjänstens handlingsplan mot våld i nära relationer 2015-2018.

Individ- och familjeomsorgsnämnden beslutade, den 18 mars 2019, § 57, att remissbehandla ärendet. Socialnämnden ska därmed yttra sig över det framtagna programmet.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-04-15

Kommunövergripande program mot våld i nära relation, daterad 2019-02-21

Förslag till socialnämnden

Yttrande till individ- och familjeomsorgsnämnden

- De synpunkter som redovisas i socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-04-15, utgör nämndens yttrande över Kommunövergripande program mot våld i nära relation.

Ärende

Det föreslagna programmet anknyter till en nationell strategi som ingår i regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse till riksdagen. Strategin har fyra målsättningar som programförslaget bygger på.

- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- Förbättrad kunskap och metodutveckling
- Effektivare brottsbekämpning
- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

I programmet beskrivs våld i nära relation och hur våldet tar sig uttryck. Vidare beskrivs de konsekvenser som våldet har för den enskilde och för samhället i form av hälsoeffekter, kostnader och brottslighet.

Programmet beskriver också det arbete som görs idag i kommunen med samverkan i olika forum och på olika nivåer, bland annat ett våldspreventivt arbete i skolorna mm.

I programmet ges slutligen uppdrag till nämnder och bolag i kommunen att ta fram mål och eller aktiviteter kring normer och värderingar, hur man kan upptäcka våldsutsatthet eller våldsutövning hos medarbetare och information till både medarbetare och kommuninvånare om vilket stöd som finns.

Synpunkter

Eftersom våld i nära relationer är ett omfattande samhällsproblem, som kan drabba vem som helst, bidrar ett kommunövergripande program till en ökad medvetenhet hos flera aktörer. Det är positivt att Jönköpings kommun, genom programmet, antar en gemensam definition och värdegrund och ett gemensamt förhållningssätt kring våld i nära relationer.

Det är nödvändigt att den som utsätts för våld i nära relation tas på allvar och ges möjlighet att prata om det som hänt. Det är också viktigt att den som utsätts får stöd i att hantera den skuld och skam som många utsatta känner. Den utsatte har blivit utsatt för ett brott och det är förövaren som ska ta ansvar för handlingen.

I förslagen på uppdrag är det positivt att frågan om samverkan och om ett gemensamt synsätt/förhållningssätt för Jönköpings kommun lyfts fram, vilket också framhålls i socialförvaltningens salutogena arbetssätt.

Socialförvaltningen har ett tydligt definierat ansvar för frågan om våld i nära relation och arbetar efter ett handlingsprogram med förbättringsområden kring våld i nära relationer. Som medarbetare i kommunen möter vi personer från olika samhällsgrupper och i olika skeenden i livet. I dessa möten är det särskilt angeläget att det finns en medvetenhet och grundläggande kunskap om våld i nära relationer, eftersom personer som är utsatta för våld i nära relation kan behöva stöd i att lämna en destruktiv relation.

Målgruppen som funktionshinderomsorgen arbetar med är en av de grupper i samhället som är särskilt utsatta. Med mer kunskaper hos verksamhetens medarbetare och chefer om hur våldet kan se ut nås en större trygghet i att våldet kan upptäckas i större utsträckning. Den enskilde kan få det stöd som den behöver och som anpassas för respektive person utifrån dennes funktionsnedsättning.

Förvaltningen kan också konstatera att de uppdrag som ges i handlingsprogrammet är väl avvägda och syftar till att bygga upp en större medvetenhet och kunskap kring detta samhällsproblem i Jönköpings kommun. Detta kan ses som bra grund för att framöver ytterligare kunna öka ambitionen kring detta område.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn både direkt och indirekt i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Stefan Österström
Tf Socialdirektör

Anna Bunninger
Funktionschef

Beslutet expedieras till:
Individ- och familjeomsorgsnämnden

Kommunövergripande program mot våld i nära relation

In/2019:44 700

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar

Socialtjänsten har ett lagstadgat ansvar i frågor som rör våld i nära relation. Bestämmelsen i 5 kap. 11 § Socialtjänstlagen (SoL) beskriver socialnämndens ansvar för brottsoffer. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ska också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Att en närstående som brukat våld får hjälp är angeläget för de barn som bevittnat våldet. Med våld eller andra övergrepp av närstående avses i detta sammanhang systematisk misshandel och andra övergrepp, t.ex. det som omfattas av brottsbalkens bestämmelser om kvinnofridsbrott. Att författningen inkluderar alla som utsatts för våld i nära relationer står inte i motsatsförhållande till jämställdhetsmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Även män utsätts för våld, men våldsutsattheten ser ofta annorlunda ut. När män utsätts för våld är gärningspersonen oftast okänd och brottet sker oftare på en allmän plats. Det är vanligare att kvinnor utsätts för grovt och upprepat våld i nära relationer, av en partner eller en före detta partner än att män gör det.

Den specialiserade verksamheten, med myndighetshandläggning och kvalificerade risk- och säkerhetsbedömningar, är ett ansvarsområde inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg (IFO). Socialtjänsten har tagit fram ett handlingsprogram för arbetet mot våld i nära relation som är styrande för arbetet i socialförvaltningens nämnder.

Ett samlat och gemensamt ansvar

Komplexa problem av den här typen har egenskapen att de inte kan lösas en gång för alla. Det finns inte ett åtgärds paket som kommer att leda till att allt våld upphör. Det finns inte någon definitiv lösning på problemet att våldsutsatta väljer att avstå från att polisanmäla eller att våldsutövare inte söker hjälp innan våldet är ett faktum. Det finns inte en lösning för de barn som lever med vuxna som utövar våld mot varandra. Flera av problemen handlar om att hitta bästa möjliga hantering i den kontext där problemet uppstår.

Insatser behöver finnas på olika nivåer i samhället. Norm- och genusfrågor behöver ständigt vara aktuella i all kommunal verksamhet. Möjligheten till utbildning, arbete

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Besöksadress Juneporten
V Storgatan 16
social@jonkoping.se
Fax diarier 036-10 80 56

JÖNKÖPINGS
KOMMUN

Ljuset vid Vättern

och egenförsörjning ger förutsättningar för att själv kunna bestämma över sitt liv. Tillgången på bostäder påverkar möjligheten att kunna flytta. Att förebygga våld behöver bli en naturlig del i olika kommunala aktiviteter och beaktas i frågor som rör utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser, bostadsförsörjning, stadsutveckling, kultur- och fritidsinsatser, socialtjänst och personalpolitik.

FN:s generalförsamling antog 1993 'Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor.' I FN:s nya globala mål för en hållbar utveckling, 'Agenda 2030', är ett av delmålen att avskaffa alla former av våld mot kvinnor och flickor. Mål 5 behandlar jämställdhet:

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.6 Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, Pekingplattformen samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

I Sverige har under de senaste decennierna flera viktiga lagändringar och utredningar genomförts på området:

1982 genomfördes en sexualbrottsutredning som utmynnade i att all typ av misshandel samt våldtäkt kom att falla under allmänt åtal.

1988 infördes lagen om besöksförbud (numera kontaktförbud) med syfte att skydda personer som trakasseras och förföljs.

1998 - Kvinnofridsreformen (prop. 1997/98:55 kvinnofrid) lagstiftningen skärps, brottet 'grov kvinnofridskränkning' införs och socialtjänsten får ett ansvar för våldsutsatta kvinnor, genom ett tillägg i socialtjänstlagen (8a § SoL). Denna paragraf, nu 5 kap 11 §, har sedan ändrats ett antal gånger.

1999 - Lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster

2001 genomfördes den första stora svenska brottsofferundersökningen i Sverige, vilket resulterade i rapporten 'Slagen Dam' (Lundgren m.fl. 2001).

2007 formulerade regeringen en handlingsplan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer och stärkte skrivningen i SoL 5:11§ från "bör till skall".

2012 tillsatte regeringen en nationell samordnare för att åstadkomma en kraftsamling i arbetet med att motverka våld i nära relationer.

2013 skärptes lagen om grov kvinnofridskränkning. Dels inkluderas numera skadegörelse och överträdelse av kontaktförbud, dels höjdes minimistrafvet från sex till nio månaders fängelse.

I februari 2014 beslutade regeringen att en särskild utredning ska utarbeta en samlad nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska målet om att mäns våld mot kvin-

nor ska upphöra. Uppdraget omfattar både våld mot kvinnor i nära relationer och våld som utövas mot kvinnor av bekanta eller helt okända män. Som en del i den jämställdhetspolitiska skrivelsen "*Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid*", presenterade regeringen **en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor**. Strategin inbegriper arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Den innehåller åtgärder som stärker skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor, insatser mot våld i samkönade relationer samt åtgärder som motarbetar destruktiv maskulinitet och heders-tänkande. Strategin sätter också fokus på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet.

”Genom en långsiktig strategi och ett riktat åtgärdsprogram lägger regeringen grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor. Särskilt angeläget är att utveckla våldsförebyggande insatser. Det arbetet ska nå alla grupper i samhället och utvecklas på flera arenor. Den nationella strategin ingår i regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse till riksdagen (Skr. 2016/17:10).”

Jönköpings kommuns arbete mot mäns våld mot kvinnor är kopplat till kommunens arbete för jämställdhet. För att nå ett samhälle där mäns våld mot kvinnor upphört förutsätts jämställdhet. I kommunens jämställdhetsplan 2018-2023 beskrivs att arbetet med jämställdhetsfrågorna sker utifrån regeringens nationella jämställdhetspolitik. Målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För att nå dit arbetar kommunen efter sex nationella delmål där det i ett av målen talas särskilt om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Detta ’program mot våld i nära relation’ bygger på den nationella strategins målsättningar och fokuserar på det som kommunen redan idag gör och kan behöva göra mer av inom respektive område. I slutet av planen beskrivs särskilda uppdrag och ansvariga förvaltningar.

Strategins fyra målsättningar är:

- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- Förbättrad kunskap och metodutveckling
- Effektivare brottsbekämpning
- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

Förbättrad upptäckt och starkare skydd är en målsättning i den nationella strategin. Särskilt pekas på att ge fortbildning till yrkesverksamma inom bland annat socialtjänst och hälso- och sjukvården samt rutiner kring att fråga om våldsutsatthet, stärka skydd av och stöd till barn som bevittnat eller utsatts för våld, stärka kompetensen kring hedersrelaterat våld och förtryck, fortsatt utveckling av kunskapsstöd om prostitution riktat mot hälso- och sjukvården samt socialtjänsten.

För att kunna upptäcka våld behöver alla ha mer kunskap om vad det är och hur det ser ut, vi har också olika uppdrag och olika ansvar beroende på vad vi arbetar med. Grunden är att våga se, vilja veta och att våga fråga. När det finns barn i familjen ska en oro-

sanmälan göras till socialtjänsten.

Samverkan

Samverkan ska utgå från den enskildes behov av hjälp från olika aktörer. Vilka verksamheter som ska involveras ska anpassas efter olika målgruppers behov med beaktande av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Ansvaret för att samverka med andra förvaltningar, myndigheter, organisationer och företag åligger de i det aktuella fallet involverade förvaltningarna. Alla myndigheter har sina egna uppdrag, men våldsutsatta och även våldsutövare har ofta kontakt och hjälp av flera olika verksamheter. Arbetet med att uppmärksamma våld behöver ske i samverkan. En samsyn och ett gemensamt förhållningssätt mellan berörda myndigheter är en förutsättning för att samverkan ska fungera och underlätta för den som är i behov av samhällets hjälp.

Ibland brister tilltron till myndigheter. Då söker inte människor hjälp hos samhällets verksamheter. Det kan handla om enskilda individer som har dåliga erfarenheter av myndighetskontakter, en allmän misstro mot samhället eller en uppfattning om att det inte gäller dem.

Kommunen samverkar med civilsamhället via ett antal ideella organisationer som t.ex. Frälsningsarmén, Brottsofferjouren i Jönköping (BOJ) och idéburna organisationer som Kvinno- och tjejjouren i Jönköping (KJ). Med KJ har kommunen ett formaliserat samarbete genom ett IOP (idéburet offentligt partnerskap) avseende skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och deras medföljande barn.

I Jönköpings kommun har det kommunala bostadsbolaget Vätterhem inlett ett arbete 'Trygga grannar' som bidrar till att hyresgästerna får tillgång till information om vad man som granne kan göra om man är orolig för att en granne är utsatt för, eller att ett barn upplever, våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Samverkan kan utvecklas ytterligare genom att fler organisationer och aktörer som t.ex. arbetsgivare, bostadsföretag, fackliga organisationer, idrottsföreningar blir mer delaktiga. Ett 'program för samspelet mellan kommunen och civilsamhället' har antagits av Kommunfullmäktige och samverkan skall utvecklas bland annat genom den Samordningsgrupp som beskrivs i programmet.

Förbättrad kunskap

I Regeringens handlingsplan under rubriken bättre kunskap läggs särskilt fokus på att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck, utveckla nationell statistik över insatser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården, samt ge kommuner vägledning för att beräkna kostnaden av våld. Vidare talar man om att stärka kunskap om verkningsfullt våldsförebyggande arbete, ändra i examensbeskrivningarna i högskoleförordningen så att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ingår i utbildningar för relevanta yrkesgrupper och avsätta medel för kompetensutveckling för relevanta yrkesgrupper

Orsaker till våld

Det finns flera teorier kring varför våld används. Några av de viktigaste faktorerna för förekomsten av partnervåld och sexuellt våld är graden av jämställdhet och ekonomisk jämlikhet. Den modell som förordas av Världshälsoorganisationen (WHO), den så kallade ekologiska förklaringsmodellen, menar att ojämlika maktförhållanden kan finnas i alla typer av relationer.

Individnivån är en persons biologiska och psykologiska förutsättningar, personliga historia, socialekonomisk status, kön och ålder. Exempelvis kan låg utbildningsnivå, en historia av att som ung vara utsatt för våld, skadlig användning av droger och acceptans av våld vara riskfaktorer för att både bli våldsoffer och våldsutövare. Relationsnivån handlar om nära relationer till familjemedlemmar, vänner och partner och hur relationer kan skydda eller innebära en risk för våld. Närmiljön utgörs av ett närsamhälle, en gemenskap eller ett sammanhang där personliga relationer formas. Faktorer i dessa sammanhang som ökar risken för att någon blir offer eller förövare kan bero på hur omgivningen reagerar på ett övergrepp, t.ex. genom tystnad eller handfallenhet. Samhällsnivån utgörs av vårt samhälle i stort och handlar om sociala och kulturella normer, politiska konflikter, ekonomisk och social ojämlikhet. T.ex. är traditionella genusnormer som stödjer våld en riskfaktor på samhällsnivå. (WHO 2002.) Dessa maktordningar är beroende av varandra och samvarierar och har därmed betydelse för vem som utsätts och hur våldet ser ut.

Våld i nära relation är ett omfattande samhällsproblem, ett allvarligt brott, och enligt WHO är mäns våld mot kvinnor ett av världens största folkhälsoproblem. Att inte behöva bli utsatt för våld är en mänsklig rättighet för alla oavsett, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller social status eller annat som kan göra oss särskilt utsatta. Mäns våld mot kvinnor är den yttersta formen av ojämställdhet och därmed också ett demokratiproblem.

Våld

En våldsdefinition som används är den norske psykologen Per Isdals definition:

"Våld är en handling riktad mot en person som genom denna handling skadar, smärtar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill." (Isdal, P (2001) Meningen med våld.)

Våld i nära relation

Våld i nära relation kan se olika ut. Det kan vara en partner, en förälder, ett syskon eller släktingar som utövar våld. Det kan också vara barn som utsätter sina föräldrar. Vem som helst kan således drabbas av våld i nära relation, men man talar om särskilt sårbara grupper som exempelvis äldre, personer med funktionsnedsättning, i ekonomisk utsatthet eller personer i missbruk som tenderar att drabbas hårdare av våldet. Det är också mer vanligt att transpersoner utsätts för fysiskt våld än befolkningen som helhet.

Det som är speciellt med våld i nära relation är att den som är utsatt har en nära relation och ofta starka emotionella band till våldsutövaren, vilket försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott.

Kontroll och maktbehov är den yttersta drivkraften bakom utövandet av våld i nära relationer. Genom fysiskt, psykiskt, sexuellt och materiellt våld kontrolleras offrets beteende

och handlingsfrihet. Våldet sker vanligtvis inomhus i offrets hem och kan variera i allvarlighetsgrad och frekvens. Ofta blir våldet allvarligare ju längre relationen pågår.

Våldsformerna brukar delas in i

- *Fysiskt våld*
Exempelvis örfilar, dra eller släpa i håret, knuffa, hålla fast, sparka, slag mot kroppen, eller stryptag
- *Psykiskt våld*
Nedvärderande, kränkande och nedsättande ord. Förtal. Kontrollerande som spionage och förföljelse. Hot. Här ingår även latent våld (att leva under risk för nytt våld)
- *Sexuellt våld*
Påtvingade sexuella handlingar med partnern eller andra, våldtäkt
- *Materiellt våld*
Förstör inredning, dagböcker, foton med mera i syfte att skrämja eller kontrollera partnern
- *Ekonomiskt våld*
Tvingas skriva under handlingar, får inte förfoga över egen ekonomi, måste redovisa var "fickpengar" eller "hushållskassan" använts till
- *Försummelse*
Gäller främst äldre personer och personer med funktionsnedsättning och handlar om att medvetet ge felaktig medicinering, bristande hygien, lämna någon utan tillsyn med mera

Det finns också andra former av våld som räknas till våld i nära relation; *våld mot husdjur*, *motvåld* och *funktionshinderrelaterat våld*. Med det senare menas handlingar som direkt riktar sig mot själva funktionsnedsättningen hos den våldsutsatta och försvårar en redan utsatt situation. *Separationsvåld*, det våld som oftast är farligast för den våldsutsatta, kan också vara ett slags våld som inte tidigare förekommit och *hedersrelaterat våld och förtryck* är en form av våld mot kvinnor där även pojkar, män och hbtq-personer utsätts. Våldet och förtrycket utmärks av att det är planerat, kollektivt sanktionerat och ibland kollektivt utövat samt att upprätthållande av familjens eller släktens heder har en avgörande roll. Transpersoner kan utsättas för en specifik form av våld som tar sikte just på könsidentiteten och könsuttrycket. Hatbrott och hedersrelaterade brott drabbar också transpersoner. (Socialstyrelsen) (Transpersoner i Sverige; Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor SOU 2017:92)

Genom att ha en bred definition av våld kan man inkludera handlingar som inte nödvändigtvis resulterar i skada eller död, men som innebär en betydande börda för individ, familj, samhälle och sjukvårdssystem världen över. (Socialstyrelsen 2016)

Konsekvenser för hälsan

Förutom de omedelbara och många gånger synbara fysiska konsekvenserna i form av skador förekommer andra somatiska besvär som värk, magproblem, spänningar, yrsel, utmattning etc. Hjärtinfarkt är två till fyra ggr vanligare bland kvinnor i ålder 57-74 år som varit utsatta för allvarligt sexuellt eller fysisk våld än bland andra.

Även psykologiska konsekvenser kan vara resultat av våld som PTSD (posttraumatiskt stressyndrom), depression, förvirring, självskadebeteende, skam- och skuldkänslor, minnesstörningar, dålig självbild och låg självkänsla, vanmakt etc. Symtom på depression är dubbelt så vanligt hos personer som utsatts för allvarligt psykiskt våld under barndomen eller i vuxen ålder än bland andra.

Utöver medicinska konsekvenser förekommer beteendemässiga/sociala konsekvenser som isolering, missbruk, irritabilitet, otålighet, handlingsförlamning. Riskbruk av alkohol är t.ex. dubbelt så vanligt hos utsatta för allvarligt sexuellt eller fysiskt våld som vuxen än bland andra. Självskadebeteende är mer än tre ggr så vanligt hos kvinnor och fem ggr vanligare hos män som utsatts för allvarligt sexuellt våld i vuxenlivet än bland andra. (NCK, Kunskapsbanken och NCK, "Våld och hälsa", 2014)

Ca 10 % av alla barn i Sverige upplever någon gång under uppväxten fysiskt våld mellan de vuxna i familjen. Hälften av dessa gör det ofta. ("Rädda barnen")

Kostnader

Det stora lidande som våldet orsakar enskilda personer innebär också stora samhällskostnader. Samhällskostnaderna brukar delas upp i direkta och indirekta kostnader där direkta kostnader kan kopplas till rättsväsendet, socialtjänst, sjukvård och psykiatri. De indirekta kostnaderna beror på följderna av våldet så som fängelse för förövaren, sjukfrånvaro och minskad arbetsförmåga för den som blivit utsatt.

Det finns svårigheter med att beräkna de samhällsekonomiska kostnaderna eftersom anmälningfrekvensen är låg. Kostnader som egentligen har anknytning till mäns våld mot kvinnor kan även döljas i andra samhällsproblem som t.ex. arbetslöshet eller depression.

Den totala kostnaden årligen för det könsrelaterade våldet i Sverige beräknas till 45.5 miljarder kronor. Av totalsumman avser 39,7 miljarder kronor kostnaden för kvinnors utsatthet för könsrelaterat våld. Kostnaden för våld i nära relation mot kvinna beräknas till 19,2 miljarder kronor. (SOU 2015:55)

En person som utsatts för ett våldsbrott förlorar i snitt 1,5 miljoner kronor de första åtta åren efter brottet. Våldsutsatta förlorar oftare sitt arbete, har lägre inkomster och blir oftare sjukskrivna än andra. Våldsutsatta kvinnors inkomster minskar, och sjukfrånvaron ökar. Risken att dö i förtid är 17 gånger större för kvinnorna och 10 gånger större för männen. (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU, "The price of violence", 2017)

Brottslighet

Det finns stora mörkertal när det gäller hur många som utsätts för brott i nära relation. 2016 anmäldes omkring 12 400 misshandelsbrott i Sverige där gärningspersonen var i nära relation med offret. (BRÅ. 2017-12-20. Våld i nära relationer. www.bra.se/vald-i-nara-relationer)

I BRÅ:s statistik för 2018 delas misshandelsbrotten även in efter relationen mellan brottsoffret och gärningspersonen samt efter brottsplatsen. För anmälda misshandelsbrott mot kvinnor 18 år eller äldre 2018 var det vanligast (80 %) att brottet begicks av en bekant person, av dessa gällde 13 100 brott (58 %) misshandel där brottsoffret och gärningspersonen hade en nära relation. För misshandel mot män var andelen brott som begicks av en för brottsoffret bekant gärningsperson 43 procent, av dessa var 19 procent

i en nära relation. Det vanligast misshandelsbrottet mot män 2018 begicks av en obekant person (57 %) av dessa skedde de flesta utomhus (69 %). För misshandel mot kvinnor var andelen misshandelsbrott som begicks av en obekant person 20 procent, av dessa skedde 54 procent utomhus.

År 2018 anmäldes 23 600 misshandelsbrott mot barn i åldrarna 0–17 år. Det motsvarar 29 procent av alla anmälda misshandelsbrott. Totalt sett ökade antalet anmälda misshandelsbrott mot barn (0–17 år) med 1 procent mellan 2017 och 2018. (BRÅ Kriminalstatistik 2018, Anmälda brott, preliminär statistik)

Effektivare brottsbekämpning

Effektivare brottsbekämpning är en del av den nationella strategin. I strategin framgår att uppdragen på detta område bland annat är att utveckla polisens metoder och arbetsätt för att förebygga upprepat våld, utvärdera 2014 års lagändringar om tvångsäktenskap och barnäktenskap och förebygga hot och kränkningar på nätet.

Effektivare brottsbekämpning är rättsväsendets ansvarsområde, medan kommunens nämnder i sina uppdrag arbetar förebyggande på olika sätt.

En brottsförebyggande samverkan sker inom flera områden och några exempel är den samverkan som sker inom ramen för BBU/SBU, medan ett annat område är restaurangtillsyn som sker i samverkan mellan socialtjänst, polis och Skatteverket.

Samverkan på en övergripande nivå sker i kommunens lokala brottsförebyggande råd BRÅ, som är en förvaltningsövergripande samverkan där kommunens säkerhetssamordnare är ordförande. Gruppen arbetar efter det delprogram som rör kommunens brottsförebyggande arbete, där Polisens och kommunens medborgarlöften utgör en del. Området våld i nära relation är ett av de områden som finns i BRÅ handlingsprogram. 'Rådet för trygghet och säkerhet' är den politiska sammanslutningen för dessa frågor.

Information och kommunikation

Trots att diskussionen om våld i nära relation varit aktuell under flera år är det många som inte har kunskap om problematiken och vet vart de kan vända sig om de utsätts för våld eller vill ha hjälp med ett våldsamt beteende. Med ökade kunskaper kan fler brott upptäckas och anmälas.

Jönköpings kommuns personalavdelning har tagit fram en 'vägledning för chefer och medarbetare vid upptäckt av våld i nära relation', som finns på intranätet.

Det finns allmän information om kommunala och andra verksamheters stöd- och skyddsinsatser tillgänglig på nätet och på flera olika språk. Alla kan dock inte ta till sig digital eller skriftlig information. Det gäller exempelvis äldre kvinnor och män och personer med vissa funktionsnedsättningar. Alla har inte heller ekonomiska möjligheter att ha dator och internetuppkoppling. Information riktad till särskilt utsatta grupper behöver förbättras och finnas tillgänglig i en lättläst version och på flera språk. Det behöver också ingå i informationen vad som händer när man söker hjälp.

Alla kommuninvånare ska ges tillgång till information om vilket stöd som finns att tillgå gällande våld i nära relation. Information om mänskliga rättigheter, jämställdhet och hjälpmöjligheter måste vara en naturlig del i den samhällsinformation som ges i olika verksamheter. Information ska också finnas på bibliotek och andra fysiska mötesplatser.

Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

I den nationella strategin talas om att stödja utvecklingen och spridningen av universellt våldspreventivt arbete med målsättningen att nå alla unga, genomföra en granskning av skolans sex- och samlevnadsundervisning, motverka efterfrågan av köp av sexuella tjänster, stärka professionellt behandlingsarbete med män som har utövat våld och utreda kommunernas förutsättningar att tidigt arbeta med våldsutövare samt ytterligare stärka återfallsförebyggande arbete gentemot dömda våldsutövare, såväl inom Kriminalvården som med andra berörda aktörer.

Våldsprevention

Syftet är att stoppa våldet och att minska antalet nya fall av våld mot kvinnor. Det handlar om jämställdhetsarbete med målet att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Både kvinnor och män upprätthåller genusordningen och jämställdhetsarbete syftar till att bryta denna ordning.

Att majoriteten av våldet begås av pojkar och män behöver inte betyda att män, av naturen, är mer våldsamma än flickor och kvinnor. Män som brukar våld mot kvinnor finns i alla socialgrupper, åldrar, har alla typer av etnisk bakgrund, trosuppfattningar och så vidare. När det gäller mäns våld mot kvinnor i nära relationer kan ett kunskapshöjande och normkritiskt arbete leda till att fokus kan vridas från frågan om ”Varför går hon inte?” till ”Varför slår han?”

Risk – och skyddsfaktorer

Forskning visar att den största preventionseffekten nås om selektiva insatser kombineras med insatser riktade till hela befolkningen. Forskningen visar också att om dessa insatser utformas så att flera riskfaktorer på flera nivåer påverkas samtidigt så är effekten ännu större. En *riskfaktor* är något som ökar sannolikheten eller risken men som nödvändigtvis inte är den direkta orsaksfaktorn. Det kan vara arbetslöshet, ekonomisk utsatthet, missbruk, svagt socialt nätverk, fysiska och psykiska funktionsnedsättningar hos både vuxna och barn. (Levendosky m.fl. 2002, Pinhero, 2006, Beeman 2016)

En *skyddsfaktor* är något som ökar motståndskraften mot risker hos en individ. Här kan man särskilt peka på stabila och stödjande relationer inom och utom familjen och de egna egenskaperna. (Meltzer m.fl 2009, Martinez-Torteya m.fl 2009)

Universell våldsprevention är insatser som vänder sig till befolkningen generellt, till avgränsade geografiska områden eller till en viss åldersgrupp oavsett vilka erfarenheter av våld eller risk för våld som målgruppen har. Exempelvis en bred kampanj som riktas till allmänheten eller våldsförebyggande lektioner i skolan för alla elever i en viss årskurs.

Selektiv våldsprevention riktar sig till grupper med förhöjd risk. Maskulinitetsforskning-

en har uppmärksammat kopplingen mellan maskulinitet och våld. Genusnormer formas i tidig ålder, därför är tidiga insatser för unga där attityder och värderingar kring genus och våld bearbetas viktigt. Framförallt unga män normaliserar olika former av våld som en självklar del av samvaron med andra jämnåriga män. Det finns också forskning om ungas arbetsmiljö i skolan som visar att sexuella trakasserier har normaliserats till den grad att eleverna inte längre definierar kränkningar som trakasserier eller våld.

Indikerad våldsprevention riktas till dem som har erfarenhet av våld och avser insatser som ges till specifika grupper med gemensamt behov eller gemensamma problem, för att förhindra våldsutövning och vidare utsatthet för våld. Ett sätt att arbeta med detta kan vara att öka kvinnors medvetande mot våld, vilket kan minska deras beroende av den våldsamme mannen. Det handlar om skydds- och stödåtgärder för våldsutsatta kvinnor och deras barn för att få slut på pågående våld och förhindra ytterligare utsatthet. Det handlar också om att ge den som utövar våld alternativ för att kunna bryta våldet.

Kommunens förebyggande arbete

Förebyggande arbete behöver finnas i verksamheter som riktar sig till Jönköpingsbor och i kommunens roll som arbetsgivare. Insatserna behöver riktas både till personer som har kontakt med kommunala verksamheter, enskilt drivna och privata förskolor och skolor, olika vård- och omsorgsverksamheter, hälso- och sjukvårdsenheter liksom till den ideella sektorn. Som en följd av detta, har en samverkansgrupp bildats med representanter från flera verksamheter inom Jönköpings kommun samt Länsstyrelsen och representanter från civilsamhället såsom Kvinno- och tjejjouren i Jönköping och Smålandsidrotten. Gruppen har bland annat fått utbildning kring våldsförebyggande arbete samt sammanställt de metoder som används eller har använts i Jönköpings kommun.

Utifrån 'Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor'- MUCF:s modell har ett team bildats. Teamet består av personer med nyckelkompetenser kring våld, implementering, genus, mänskliga rättigheter osv. Teamets uppdrag är att konkretisera mål och visioner för en kunskapsbaserad, våldsförebyggande praktik med genusperspektiv för barn och unga i Jönköpings kommun. Deltagarna har valts ut baserat på rekommendation från MUCF kring vilka kompetenser som bör ingå i arbetet med att ta fram dessa mål. Uppdraget innebär även en fördjupad kartläggning av metodernas effekt och hur befintliga samverkansstrukturer ser ut och kan användas/utvecklas.

På Flahultsskolan i Norrahammar har metoden Mentorerna i våldsprevention (MVP) införts som en del i skolans värdegrundsarbete. MVP bygger på tre förändringsidéer; ökad kunskap och medvetenhet om våld, utmana begränsande och stereotypa genusnormer samt att motivera barn, unga och vuxna till att vara aktiva åskådare. Att vara en aktiv åskådare innebär att man dels fördömer våldet och dels skaffar hjälp. Flera andra skolor, däribland Stadsgårdsskolan, är intresserade av att börja jobba med MVP som metod för sitt våldspreventiva arbete. Vi står även inför att sprida det våldspreventiva arbetet till fältverksamhet, fritidsverksamhet och omgivande samhället. Här blir föräldrarna en viktig aktör att få med i arbetet.

Ett annat uppdrag är att utveckla ett sammanhållet kunskapsbaserat våldsförebyggande arbete i Jönköping. Arbetet utgår från genusvetenskapliga perspektiv på våld och folkhälsovetenskapliga perspektiv på våldsprevention. Syftet med arbetet är att göra kartläggningar av hur våldet ser ut i Jönköping, vilka framgångsrika metoder som redan finns och ge förslag på en övergripande definition, målsättningar och konkreta aktiviteter.

ter för utveckling av den kunskapsbaserade våldsförebyggande praktiken för barn och unga i Jönköpings kommun.

Uppföljning

Varje nämnd har ansvar att ta fram mål och/eller aktiviteter inom de uppdrag som är relevanta för den verksamhet som nämnden bedriver, implementera och följa upp dem i sin verksamhet.

Kommunens samlade arbete med frågan våld i nära relation ska följas upp årligen. Socialförvaltningens processledare för våld i nära relation tillsammans med kommunens säkerhetssamordnare ska anordna en uppföljnings- och fortbildningsträff där en avstämning av det gångna året görs.

Uppdrag	Ansvariga
Alla kommunala nämnder och bolag ansvarar för att arbeta med normer och värderingar bland den egna personalen.	<i>Alla nämnder och bolag</i>
Alla nämnder och bolag i kommunen har ansvar för att ha kunskap om tecken på att personalen kan vara våldsutsatt eller våldsutövare och vilka stödinsatser som finns.	<i>Alla nämnder och bolag</i>
Medarbetare i verksamheter för barn och unga har fördjupade kunskaper i våldsförebyggande arbete, kunskaper om hur barn upplever våld i nära relationer och våldets konsekvenser och är medvetna om anmälningsplikten.	<i>Socialnämnden IFO-nämnden Barn – och utbildningsnämnden Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden Kultur- och fritidsnämnden Överförmyndarnämnden</i>
Medarbetare i alla verksamheter ska veta vart man ska vända sig om en vuxen våldsutsatt person vill ha stöd alternativt om ett barn upplever våld, eller om en person som utövar våld vill söka hjälp för att förändra sitt beteende.	<i>Alla nämnder och bolag</i>
Kommuninvånare ska kunna hitta information om vart man ska vända sig om en vuxen våldsutsatt person vill ha stöd alternativt om ett barn upplever våld, eller om en person som utövar våld vill söka hjälp för att förändra sitt beteende.	<i>Stadskontoret – informationsavdelningen Alla nämnder och bolag</i>
Utveckla ett sammanhållet kunskapsbaserat våldsförebyggande arbete i Jönköping.	<i>Socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden, stadskontoret i en samverkansgrupp med representanter från flera olika nämnder inom Jönköpings kommun samt Länsstyrelsen och representanter från civilsamhället såsom Kvinno- och tjejjouren i Jönköping och Smålandsidrotten. Mentorerna i våldsprevention (MVP)</i>

Nämnder som beviljar organisationsstöd ansvarar för att sprida information om vilka stöd och hjälpinsatser som finns att tillgå till dessa föreningar.	<i>Kultur- och fritidsnämnden Ev. andra nämnder som beviljar organisationsstöd</i>
Information till och samverkan med civilsamhället	<i>Alla nämnder och bolag Civilsamhällsnätverket (myndighetspersoner i samverkan) Nätverket för flyktingstöd och integration Referensgruppen för samverkan civilsamhälle – kommun</i>
Uppföljning	<i>IFO-nämndens processledare för våld i nära relation, kommunens säkerhetssamordnare och representanter från nämnder och bolag</i>

Bilaga – mer information

Lagstiftning, allmänna råd & föreskrifter

Socialtjänstlagen

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

Skollagen

Hälso- och sjukvårdslagen

Föräldrabalken

Äktenskapsbalken

Diskrimineringslagen

Brottsbalken

SOSFS 2014:4 - Könsneutral, inkluderar barn som utsatts för våld samt hälso- och sjukvård

VÅLD – Handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld (2016)

Exempel på kommunala /program/planer/vägledningar som ansluter till området

Socialförvaltningens handlingsplan mot våld i nära relation

Handlingsplan för bostadsförsörjning

Personalavdelningens 'vägledning för chefer och medarbetare vid upptäck av våld i nära relation'

Jämställdhetsplan

Brottsförebyggande program

Exempel på internationella grunddokument

FN:s deklaration om mänskliga rättigheter

FN:s Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor.

I FN:s nya globala mål för en hållbar utveckling, Agenda 2030

Barnkonventionen

Torontodeklarationen om våld mot äldre

Europarådets konvention om att förebygga våld mot kvinnor och våld i hemmet

CEMR – Europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå

Exempel på information/utbildning/litteratur mm

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och länsstyrelserna erbjuder olika former av utbildning.

Kvinnofridslinjen

Länsstyrelsen i Östergötland har samlat information och stödmaterial kring hedersrelaterat våld och förtryck på hemsidan www.hedersfortryck.se. Där finns även olika publikationer, bland annat 'Våld i hederns namn - Handbok för skola och socialtjänst om skyldigheten att se och hjälpa utsatta.'

BRÅ har gett ut en handledning – 'Var går gränsen?'

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har publicerat 'Inget att vänta på- handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga.'

Rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter

Sn/2019:17 040

Sammanfattning

Socialnämnden har av Sveriges Kommuner och Landsting blivit uppmanade att ställa sig bakom ett antal rekommendationer i enlighet med skrivelse daterad 2018-12-14. Sveriges Kommuner och Landsting önskar svar från socialnämnden före den 15 juni. Av ställningstagandet ska det framgå om rekommendationerna antas eller inte.

Ärendet bedöms vara en övergripande socialpolitiska fråga som inte naturligt tillfaller äldrenämndens eller individ- och familjeomsorgsnämndens ansvarsområden. Därmed kan ärendet i enlighet med socialnämndens reglemente §3 företrädesvis hanteras av socialnämnden.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-03-02

Rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter, Sveriges Kommuner och Landsting, daterad 2018-12-14

Förslag till socialnämnden

- Anta de rekommendationer om gemensam finansiering av ett samlat system för kunskapsstyrning, vilka framgår av meddelande från Sveriges Kommuner och Landsting, daterad 2018-12-14.

Ärende

Sedan 2008 har det funnits överenskommelser mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), där särskilda statliga medel ställts till SKL:s förfogande vad gäller utveckling av socialtjänstens verksamheter. Dessa medel har använts för att genomföra en rad aktiviteter. Bland annat brukarundersökningar, sammanställningar av kvalitetsregister samt uppföljningar och analyser.

Efter 2016 är de omfattande överenskommelserna med staten avslutade. SKL rekommenderade därför i juni 2016 kommunerna att gemensamt finansiera en

stödfunktion på SKL för att bidra till en mer evidensbaserad socialtjänst under åren 2017-2018. Det angavs i rekommendationen att SKL i slutet av 2018 skulle återkomma om hur den framtida organisationen och finansieringen för detta stöd skulle kunna utformas.

En förändring som påverkat SKL:s arbete, med de aktiviteter som förslaget omfattar, är att de statsbidrag som förut var riktade till området nu, efter önskemål från kommunerna, är generella statsbidrag. Kommunerna kan själva prioritera hur dessa medel ska användas.

Av meddelande från Sveriges Kommuner och Landsting, daterad 2018-12-14 framkommer följande tre rekommendationer:

- att rekommendera kommunerna att gemensamt, till SKL, finansiera viktiga förutsättningar för att arbeta evidensbaserat inom områdena uppföljning och nationell samordning till en kostnad av maximalt 19,5 mkr, vilket innebär ca 1,95 kr/invånare i kommunen. Finansieringen gäller för fyra år (2020-2024).
- att kostnaden fördelas per kommun utifrån beräkningsmodellen för SKL:s medlemsavgift. Medlemsavgiften baseras på befolkningen i respektive kommun. De fyra största kommunerna får en rabatt på 10 procent.
- att en uttalad avsikt är att finansiering och organisering permanentas, där kommunerna så väl som staten bidrar långsiktigt.

Förvaltningens övervägande

Förvaltningen bedömer att de aktiviteter som SKL planerar att genomföra är till värde för socialtjänstens kvalitet- och utvecklingsarbete. Vidare anser förvaltningen att om inte SKL genomför aktuella aktiviteter kommer antagligen dessa behöva genomföras av kommunerna på egen hand, utan samordning från SKL. Förvaltningen bedömer att motsvarande resurser om cirka 1,95 kr/invånare hade Jönköpings kommun behövt prioritera för egen del om SKL inte åtagit sig ett samordningsansvar.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn direkt eller indirekt i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Stefan Österström
Tf. Socialdirektör

Martin Sinclair
Enhetschef

Beslutet expedieras till:
Äldrenämnden
Individ- och familjeomsorgsnämnden

Kommunstyrelserna

Meddelande från styrelsen – Rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter

Ärendenr: 18/00295

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har vid sammanträde den 14 december 2018 beslutat:

1. **att** rekommendera kommunerna att gemensamt, till SKL, finansiera viktiga förutsättningar för att arbeta evidensbaserat inom områdena uppföljning och nationell samordning till en kostnad av maximalt 19,5 mkr, vilket innebär ca 1,95 kr/invånare i kommunen. Finansieringen gäller för fyra år (2020-2024).
2. **att** kostnaden fördelas per kommun utifrån beräkningsmodellen för SKL:s medlemsavgift. Medlemsavgiften baseras på befolkningen i respektive kommun. De fyra största kommunerna får en rabatt på 10 procent.
3. **att** en uttalad avsikt är att finansiering och organisering permanentas, där kommunerna så väl som staten bidrar långsiktigt.
4. **att** i en skrivelse informera kommunerna om rekommendation samt be dem meddela SKL sitt ställningstagande till det samlade förslaget senast den 15 juni 2019.

Medlen till de olika delarna i förslaget kan vid behov och med god framförhållning omfördelas utifrån beslut i styrgruppen. Den föreslagna rekommendationen om gemensam finansiering med tillhörande lednings- och styrningsmodell kommer att gälla från 2020 förutsatt att tillräckligt många kommuner antar rekommendationen.

Behov av ställningstagande från alla kommuner

För att tjänsterna ovan ska kunna tillhandahållas nationellt med stöd av SKL behöver merparten av kommunerna anta rekommendationen. Av ställningstagandet ska det framgå om rekommendationen antas eller inte. Om merparten av kommunerna avstår från att anta rekommendationen kan SKL inte säkra att tjänsterna och stödet som SKL tillhandahåller kommer att kunna erbjudas nationellt framöver.

För att SKL:s kansli ska kunna planera sitt arbete inför 2020 så behöver samtliga

kommuner meddela SKL sitt ställningstagande avseende rekommendationen senast den 15 juni 2018.

Skicka din kommuns ställningstagande till registrator@skl.se med hänvisning till ärendenummer 18/00295.

Bakgrund

SKL:s kongress har beslutat att SKL ska stödja medlemmarna i arbetet för en jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst. Utgångspunkten är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan socialtjänstens personal och deras klienter. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande.

De tjänster och stöd som ingår i förslaget har aldrig finansierats inom ramen för SKL:s ordinarie medlemsavgift utan SKL stöttat kommunerna i denna utveckling med stöd av överenskommelser mellan SKL och regeringen, tillfällig gemensam finansiering från kommunerna eller interna tillfälliga utvecklingsmedel. Efter 2016 är de omfattande överenskommelserna med staten, för utveckling inom socialtjänstens område, avslutade. SKL rekommenderade därför i juni 2016 kommunerna att gemensamt finansiera en stödfunktion på SKL för att bidra till en mer evidensbaserad socialtjänst under åren 2017-2018. Det angavs i rekommendationen att SKL i slutet av 2018 skulle återkomma om hur den framtida organisationen och finansieringen för detta stöd skulle kunna utformas.

En förändring som påverkat SKL:s arbete, med de områden som förslaget omfattar, är att de statsbidrag som förut var riktade till området nu, efter önskemål från kommunerna, är generella statsbidrag. Kommunerna kan själva prioritera hur dessa medel ska användas – tex. genom att i samverkan finansiera, driva och förvalta avgörande delar för kunskapsstyrning inom socialtjänsten.

För områden där kommunerna ser behov av en hållbar och långsiktig samverkan, struktur och stöd krävs således nu en mer långsiktig finansiering, drift och förvaltning. Kommunerna behöver gemensamt identifiera och långsiktigt säkerställa finansiering för de verksamheter och funktioner de vill samverka kring och samordna tillsammans med SKL.

Med dessa förutsättningar som utgångspunkt har SKL, i dialog med företrädare för medlemmarna, tagit fram ett förslag för att säkra en fortsatt gemensam utveckling för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Förslaget omfattar en samlad gemensam kommunal finansiering och medverkan i ledning och styrning av:

- de kvalitetsregister som kommuner använder för kommunal hälso- och sjukvård inom främst äldreomsorg och om juridiska hinder undanröjs, möjlighet att utveckla andra register för socialtjänstens verksamheter.

- stöd för uppföljning och analys genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat.
- nationell samordning för gemensam utveckling av kommunernas kunskapsstyrningssystem.

Rekommendationen redovisas i bilaga 1.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

KUNSKAPSSTYRNING I SAMVERKAN - SOCIALTJÄNST OCH KOMMUNAL HÄLSO OCH SJUKVÅRD

Förslag till SKL:s styrelse att ta beslut om en rekommendation till Sveriges kommuner om att gemensamt finansiera viktiga förutsättningar för kunskapsstyrning inom ett mer samlat system för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Förankrings- och beslutsprocess under 2018:

1. Information till beredningen för socialpolitik och individomsorg och primärvård och äldreomsorg 19 april.
2. Information och avstämning med Socialchefsnätverket 15 april, 18 maj och 7 september.
3. Information och avstämning med NSK-S 4 april, 12 juni och 30 augusti.
4. Information till RSS-nätverket 14 mars och 12 september.
5. Information till AU 14 juni.
6. Information till beredningen för primärvård och äldreomsorg och överläggning med beredningen för socialpolitik och individomsorg 13 september.
7. Överläggning om förändrad tidsplan för beredningen för socialpolitik och individomsorg 15 november.
8. Information till kommundirektörsnätverket 22 november.
9. Beslut i SKL:s styrelsen 14 december.

Inledning

Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) kongress har beslutat att förbundet ska stödja medlemmarna i arbetet för en jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst. Kommunerna har under senare år, i högre grad än tidigare, börjat samverka i frågor kring kunskapsutveckling och kunskapsstyrning inom socialtjänstens område. Genom att gemensamt utveckla och etablera ett långsiktigt och hållbart stöd för kunskapsstyrning på olika nivåer i systemet skapas förutsättningar för att kunna tillhandahålla en mer jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst av hög kvalitet.

Utgångspunkten är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan socialtjänstens personal och deras klienter. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande.

Kunskapsstyrning omfattar de samverkande delarna;

- Kunskapsstöd
- Uppföljning och analys
- Verksamhetsutveckling, lärande och ledarskap

En effektiv och ändamålsenlig kunskapsstyrning ger förutsättningar för att socialtjänstens verksamheter har:

- tillgång till bästa tillgängliga kunskap som också tillämpas.
- möjligheter att kunna följa upp kvalitet och resultat samt att analysera dessa - genom användning av t.ex. kvalitetsregister, brukarundersökningar och gemensamma variabler för uppföljning.
- brukarinflytande genom t.ex. brukarundersökningar.
- att socialtjänstens verksamheter arbetar med ständiga förbättringar utifrån den kunskap som utvecklas genom uppföljning och analys av kvalitet och resultat.

Nationell samverkan mellan kommuner (och även mellan kommuner och landsting) med stöd och samordning av SKL bör ske inom områden där samverkan är mer ändamålsenligt och effektivt än att varje huvudman gör arbetet var för sig. Nationella insatser utgår ifrån områden där det finns gemensamma utmaningar och där det bedöms troligt att gemensamma insatser effektivare kan bidra till målet om en jämlik och evidensbaserad socialtjänst.

Nationellt gemensamma utvecklingsinsatser har skett och sker på flera områden. Till stora delar har arbetet utvecklats och bedrivits inom ramen för överenskommelser mellan staten och SKL, med stöd av tillfälliga centrala utvecklingsmedel inom SKL eller med tillfällig gemensam finansiering från kommunerna. Finansieringen har hittills varit av mer kortsiktig karaktär. För områden där kommunerna ser behov av en hållbar och långsiktig samverkan, struktur och stöd, krävs en mer långsiktig finansiering, drift och förvaltning. Kommunerna behöver

gemensamt identifiera och långsiktigt säkerställa finansiering för de verksamheter och funktioner de vill samverka kring och samordna med stöd av SKL.

SKL rekommenderade i juni 2016 kommunerna att gemensamt finansiera en stödfunktion på SKL för att bidra till en mer evidensbaserad socialtjänst under åren 2017-2018. Det angavs i rekommendationen att SKL i slutet av 2018 skulle återkomma om hur den framtida organisationen och finansieringen för detta stöd skulle kunna utformas.

Sedan rekommendationen antogs har behovet av kommunal medfinansiering ökat. En pådrivande faktor är fortlevnaden av de kvalitetsregister som kommunerna använder. Dessa register har finansierats av den sedan tidigare avslutade överenskommelsen om *Bättre liv för sjuka äldre* mellan SKL och staten samt av landstingen/regionerna. Idag finansieras samtliga kvalitetsregister av staten och landstingen/regionerna. Dock är de nationella anslagen för kvalitetsregister minskade från 2018. Detta har lett till att de kvalitetsregister som kommunerna använder (och som förvaltas av landstingen) är underfinansierade och därmed har svårigheter att bedriva sin verksamhet som tidigare.

Med dessa förutsättningar som utgångspunkt har SKL, i dialog med företrädare för medlemmarna, tagit fram ett förslag för att säkra en fortsatt gemensam utveckling för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Förslaget omfattar en samlad gemensam kommunal finansiering och medverkan i ledning och styrning av:

- **de kvalitetsregister** som kommuner använder för kommunal hälso- och sjukvård inom främst äldreomsorg och om juridiska hinder undanröjs, möjlighet att utveckla andra register för socialtjänstens verksamheter.
- **stöd för uppföljning och analys** genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat.
- **nationell samordning** för gemensam utveckling av kommunernas kunskapsstyrningssystem.

Kostnaden beräknas till 19,5 mkr årligen.

Varför behöver kommunerna finansiera detta?

Dessa stöd och insatser har aldrig finansierats genom medlemsavgiften till SKL. Stöden har tidigare utvecklats med medel genom statliga överenskommelser samt genom tillfällig gemensam finansiering från kommunerna. Undantaget är brukarundersökningarna inom IFO och funktionshinderområdet samt utveckling av gemensamma variabler för uppföljning i socialtjänsten. Där har interna utvecklingsmedel från SKL avsatts under fem år, bl.a. för att utveckla och etablera dessa.

Efter 2016 är de omfattande överenskommelserna med staten, för utveckling inom socialtjänstens område, avslutade. Medlen som förut var riktade statsbidrag är nu, efter önskemål från kommunerna, generella statsbidrag. Kommunerna kan nu själva prioritera hur dessa medel ska användas – t.ex. genom att i samverkan finansiera och medverka i ledning och styrning av avgörande delar för kunskapsstyrning inom socialtjänsten.

Sveriges landsting och regioner finansierar gemensamt 2018 sammanlagt 116,5 mkr till SKL för motsvarande tjänster och stöd inom området kunskapsstyrning inom landsting/regioner:

- Kvalitetsregister, Registercentrumorganisationerna och Kansliet för kvalitetsregister = 100 mkr.
- Nationell patientenkät = 9,5 mkr.
- Stödfunktion för att stödja etableringen av landstingens/regionernas gemensamma system för kunskapsstyrning = 7 mkr.

Utöver ovanstående delar finansierar *landstingen/regionerna i samverkan* även andra tilläggsuppdrag inom kunskapsstyrningsområdet, så totalbeloppet är högre än ovan angivet. Det handlar t.ex. om stöd till uppföljning och analys (30 mkr/år), landstingens samverkansmodell för ordnat införande av läkemedel (16,2 mkr/år), Nationellt kliniskt kunskapsstöd (13,8 mkr/år), Nationella biobanksrådet (0,8 mkr/år) etc. Landstingen/regionerna finansierar därför ca totalt 177 mkr för att utveckla kunskapsstyrning utanför medlemsfinansieringen.

Om samtliga ovan beskrivna kostnader (*kunskapsstyrning för både kommun- och region/landsting*) skulle läggas till på medlemsavgiften skulle det innebära att medlemsavgiften till SKL näst intill skulle behöva fördubblas. Det är inte heller ett alternativ att dessa tjänster och stöd inryms inom den befintliga medlemsavgiften då det skulle innebära en fullständig omprioritering av hela SKL:s uppdrag.

Förslag till beslut

Förslaget omfattar en samlad gemensam kommunal finansiering och medverkan i ledning och styrning av:

- **de kvalitetsregister** som kommuner använder för kommunal hälso- och sjukvård inom främst äldreomsorg och om juridiska hinder undanröjs, möjlighet att utveckla andra register för socialtjänstens verksamheter.
- **stöd för uppföljning och analys** genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat.
- **nationell samordning** för gemensam utveckling av kommunernas kunskapsstyrningssystem.

Förslag till beslut:

1. **att** rekommendera kommunerna att gemensamt, till SKL, finansiera viktiga förutsättningar för att arbeta evidensbaserat inom områdena uppföljning och nationell samordning till en kostnad av maximalt 19,5 mkr, vilket innebär ca 1,95 kr/invånare i kommunen. Finansieringen gäller för fyra år (2020-2024).

1.a att kommunerna bidrar till finansieringen av de nationella kvalitetsregister som kommunerna använder, för att säkra uppföljningen av den kommunala hälso- och sjukvårdens kvalitet och resultat med 14,6 mkr årligen. Denna summa inkluderar medel för utveckling utöver förvaltning.

1. b att kommunerna bidrar till finansieringen avseende stöd för systematisk uppföljning och analys av socialtjänstens kvalitet och resultat, genom t.ex. brukarundersökningar med 2,4 mkr årligen. Denna summa inkluderar medel för utveckling utöver förvaltning.

1. c att kommunerna genom finansiering bidrar till nationell samordning och stöd för att utveckla kunskapsstyrning inom socialtjänstens verksamheter med 2,5 mkr årligen.

1.d att Stora AU som utgörs av arbetsutskotten för SKL:s socialchefsnätverk, Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning i socialtjänsten (NSK-S) och nätverket för regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS) tillsammans med SKL inledningsvis utgör en interimistisk styrgrupp för att leda arbetet.

2. **att** kostnaden fördelas per kommun utifrån beräkningsmodellen för SKL:s medlemsavgift. Medlemsavgiften baseras på befolkningen i respektive kommun. De fyra största kommunerna får en rabatt på 10 procent.

3. **att** en uttalad avsikt är att finansiering och organisering permanentas, där kommunerna så väl som staten bidrar långsiktigt.
4. **att** i en skrivelse informera kommunerna om rekommendation samt be dem meddela SKL sitt ställningstagande till det samlade förslaget senast den 15 juni 2019.

Medlen till de olika delarna kan vid behov och med god framförhållning omfördelas utifrån beslut i styrgruppen.

För att tjänsterna ovan ska kunna tillhandahållas nationellt med stöd av SKL från 2020 behöver merparten av kommunerna anta rekommendationen. Av ställningstagandet ska det framgå om rekommendationen antas eller inte.

Om merparten av kommunerna avstår från att anta rekommendationen kan SKL inte säkra att tjänsterna och stödet som SKL tillhandahåller kommer att kunna erbjudas nationellt framöver. Den föreslagna rekommendationen om gemensam finansiering med tillhörande lednings- och styrningsmodell kommer att gälla från 2020 förutsatt att tillräckligt många kommuner antar rekommendationen.

Uppföljning och analys

Nationella kvalitetsregister som kommunerna använder

Kvalitetsregister är en källa för uppföljningen av kvalitet och effektivitet inom kommunernas hälso- och sjukvård och en viktig del av kunskapsstyrningen. Genom att skapa långsiktighet och stabilitet ges möjlighet till utveckling av det nationellt gemensamma arbetet utifrån kommunernas och landstingens/regionernas behov.

Kommunerna skulle genom gemensam finansiering få ökat inflytande över vilka register de önskar finansiera samt om juridiska hinder undanröjs en eventuell utveckling av andra register för socialtjänstens verksamheter.

De kvalitetsregister som 2018 finansieras av stat och landsting/regioner och som kommunerna använder, och som därmed omfattas av förslaget är:

- Senior alert – kvalitetsregister för trycksår, munhälsa, benbrott, viktninskning samt blåsdysfunktion (används av 287 kommuner)
- Svenska palliativregistret – kvalitetsregister för verksamheter som vårdar personer i livets slut (används av 290 kommuner)
- BPSD-registret – kvalitetsregister för personer med beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom (används av 289 kommuner)
- SveDem – kvalitetsregister för en god demensvård (används av 63 kommuner)
- Rikssår – kvalitetsregister för svårläkta sår (används av 60 kommuner)

Beräknad kostnad årligen: 14,6 mkr inkl. utveckling.

Stöd till uppföljning och analys genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat

Brukarundersökningar är ett stöd för uppföljning och analys och är ett av flera verktyg, i kommunernas systematiska kvalitetsarbete.

De tjänster som omfattas av förslaget är för närvarande förvaltning och utveckling av nationella brukarundersökningar inom socialtjänsten:

1. Brukarundersökningar inom individ- och familjeomsorg:
 - myndighetsutövning inom social barn- och ungdomsvård, missbruks- och beroendevård samt ekonomiskt bistånd (143 kommuner är anmälda till 2018 års undersökning jämfört med 87 kommuner 2017. 50 av dem använder för första gången ett gemensamt webbenkätverktyg för undersökningen).

- ensamkommande barns boendesituation, d.v.s. om utförarverksamheter, både kommunala och privata aktörer (60 kommuner och åtta privata aktörer 2018 jämfört med 22 kommuner i pilotundersökningen 2017).
2. Brukarundersökning inom funktionshinderområdet:
- utförarverksamheter inom LSS och socialpsykiatri, både kommunala och privata aktörer (hittills är 120 kommuner och sex privata aktörer anmälda för 2018 jämfört med 102 kommuner och åtta privata aktörer 2017).

Deltagande kommuner och privata utförare betalar idag en avgift för användningen av de webbenkätverktyg som används i undersökningarna. Ett mer ändamålsenligt och gemensamt webbenkätverktyg skulle behövas upphandlas för insamling och hantering av data i nationella undersökningar som genomförs från 2020 och framåt. Kostnader för upphandling, förvaltning, samordning, stöd och utveckling av brukarundersökningarna ingår i förslaget. Utöver det tillkommer en kostnad per enkät. 2018 är kostnaden per besvarad enkät inom funktionshinderområdet 30 kr. Samma prismodell används också för Nationell patientenkät (NPE), där landstingen/regionerna, utöver finansiering för förvaltning och utveckling av NPE, också betalar ett pris per enkät. Detta beroende på variationerna i antal patienter och omfattning av undersökningarna i olika landsting/regioner samt dess påverkan av arbetsinsats och kostnad för att administrera undersökningen. I dagsläget är priset per enkät i NPE drygt 17 kronor.

Beräknad kostnad årligen: 2,4 mkr inkl. utveckling.

Nationell samordning för gemensam utveckling av kunskapsstyrning

För att kunna tillhandahålla en mer jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst av hög kvalitet är det en förutsättning att landets kommuner arbetar tillsammans. Ett sådant samarbete är effektivt såväl ur ett ekonomiskt perspektiv som ur ett tidsperspektiv. Genom en nationell samordning och stöd från SKL kan kommunerna tillsammans med SKL generera ett mervärde för kommunernas socialtjänst och hälso- och sjukvård.

För kommunerna innebär denna samordning inte bara en ökad effektivitet utan även att kommunerna får inflytande över den nationella samordningen. Den samordning som omfattas av förslaget innebär en vidareutveckling av:

- Samordning mellan kommuner, RSS, SKL och myndigheter (i Partnerskapet).
- Stöd till och utveckling av arbetet i NSK-S.
- Samordning av Huvudmannagruppen för huvudmännens talan med Rådet för styrning med kunskap.
- Förutsättningarna att arbeta evidensbaserat, så att kommunerna tillsammans med stöd av SKL kan utveckla ett gemensamt system för kunskapsstyrning inom socialtjänstens verksamheter.
- Samordning med landsting/regioners gemensamma system för kunskapsstyrning, i nuläget med fokus på de nationella programområden för psykisk hälsa samt barn och unga.

Samordningen och stödet som SKL kan erbjuda innebär att SKL planerar och tillsammans med medlemmarna bereder och genomför samordning, stöd och gemensam utveckling. Samordningen, stödet och utvecklingen av detta innebär behov av både fysiska och digitala möten. Att de olika nätverken som ansvarar för socialtjänstens kunskapsutveckling träffas och gemensam driver på frågan är en förutsättning för att ta steg framåt tillsammans. Kostnaden nedan inkluderar både personal och möteskostnader. I dag finansieras nationell samordning på det här området både av tillfällig gemensam finansiering från kommunerna och genom medlemsavgiften. Till exempel finansieras möten med utvecklingsledare inom de olika sakområdena kopplat till socialtjänstens kunskapsstyrning samt samordning av dessa genom medlemsavgiften.

Beräknad kostnad årligen: 2,5 mkr.

Bättre insatser för brukare och bättre förutsättningar för huvudmännen

Nedan redovisas exempel på resultat som har uppnåtts genom kvalitetsregister, nationella brukarundersökningar samt nationell samordning:

- Mellan 2009 och 2015 har läkningstiden för svårläkta sår minskat med 63 procent från 146 dagar i snitt till 53 dagar (Rikssår). En halvering av kostnaderna för behandling per läkt sår har skett.
- Mellan 2011 och 2015 minskade trycksåren från 14,3 procent till 7,5 procent (Senior alert).
- Brukarundersökningar har gett ett 100-tal kommuner förutsättningar att bedriva förbättringsarbete utifrån jämförbara mått och ny kunskap om hur brukarna upplever kvaliteten i verksamheterna. Ca 20 000 brukare har fått möjligheten att tala om hur de upplever kvaliteten i socialtjänstens verksamheter.
- NSK-S har inlett ett arbete med att på ett systematiskt sätt kartlägga kommunernas behov av kunskapsstöd.
- Kommunerna har genom NSK-S och Huvudmannagruppen påverkat de statliga myndigheternas arbete med kunskapsstyrning t.ex. avseende förvaltning och vidareutveckling av Kunskapsguiden.se och inledd förstudie avseende den kommunala hälso- och sjukvården.
- Kommunerna har genom NSK-S samverkat med landstingen/regionerna i kunskapsstyrningsfrågor inom områden där kommuner och landsting behöver agera gemensamt, t.ex. psykisk hälsa.

En önskan om medverkan från samtliga kommuner

Förslaget innebär att kommunerna långsiktigt (fyra år inledningsvis) säkerställer och gemensamt finansierar viktiga förutsättningar för att tillsammans kunna utveckla en mer kunskapsbaserad och jämlik socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård med stöd av SKL.

För att tjänsterna ovan ska kunna tillhandahållas nationellt med stöd av SKL behöver merparten av kommunerna anta rekommendationen. Om merparten av kommunerna avstår från att anta rekommendation kan SKL inte säkra att tjänsterna och stödet som SKL tillhandahåller kommer att kunna erbjudas nationellt framöver.

Ledning och styrning av det gemensamt finansierade delarna

Inledningsvis kommer en styrgrupp tillsättas bestående av Stora AU och SKL. Stora AU består av arbetsutskotten för nätverket för RSS, SKL:s socialchefsnätverk och NSK-S. Denna styrgrupp får mandat att föreslå en permanent styrmodell för de gemensamt finansierade delarna.

När det gäller styrning och ledning avseende de nationella kvalitetsregister som kommunerna använder bör kommunföreträdare inkluderas i den befintliga ledningsfunktionen som idag består av landstingen/regionerna och staten. Under förutsättning att kommunerna antar rekommendationen och tillser medel till de kvalitetsregister som de använder, kommer ledning och styrning för nationella kvalitetsregister kompletteras med det kommunala perspektivet och kompetensen.

Meddelanden

- a) Beslut från kommunfullmäktige, 2019-04-03, § 72, Årsredovisning 2018 samt fråga om ansvarsfrihet
- b) Beslut från kommunstyrelsen, 2019-04-10, § 90, Yttrande över promemorian Behov av hjälp med andning och sondmatning
- c) Aktuellt från socialförvaltningen, april 2019
- d) Protokoll från socialförvaltningens samverkansgrupp, 2019-05-06

Socialnämnden godkänner redovisningen.

Anmälan av delegationsbeslut

- a) Serveringstillstånd; FöretagsCatering Håkan Axelsson Aktiebolag (Hulukvarn multiarena) Jönköping, Tillfälligt tillstånd
- b) Beslut om tf Socialdirektör, daterat 2019-03-26

Socialnämnden godkänner redovisningen